

CYDYMMATH

I'R

HWSMON:

[NEU LYFR YN CYNNWYS YNDDO

FYFYRDODA U,

AR BEDWAR TYMMOR Y FLWYDDYN;

SWR,
GWANWYN, CYNHAUAF,
HAF, GAUAF:

Ac ar amryw achosion neulltuol eraill;

SWR,
TROI neu ARDDU, GWLITH,
HAU, CARIAD CI iw Feistr,
LLYFNU, DAUHWRDDynymldd,
DYRNU, CANIAD Y CEILIOG,
NITHIO, TALURHENT,
NIFEILIAID, CYFFELYBRWYDD
GOFAL am danynt, helynt
ARGOLL YR HWSMON, i fywyd
PESGI: Y GWIR GRISTION.

Ynghyd ag amryw GANIADAU ac ENGLYNION, cymmwys i bob MYFYRDOD; i adfywio'r gwaith, a difyrru'r darllennydd.

Gan HUGH JONES, gynt o Faesglaseu.

*Ac Isaac a aeth allan i fynyrio yn y maes. Gen. 24. 63.
Gofyn yn awr i'r anifeiliaid, bwy a'th ddysgant; ac i
ebediad yr awyr a bwy a fynegant i ti. Neu ddywedant
y ddaear, a bi a'th ddysg: a physgod y mor a byspysant
i ti. Job 12. 7, 8.*

L L U N D A I N:

Printiedig gan T. DAVIES, Heol St. Joan, Maes y Cof.
Yn y Flwyddyn.

MDCCLXXIV.

CYDYMMATH

HWSMONT

TYFYR DODU

AR HEDWAR TYMMOR Y FLWDDYD

GWAHWYN
GWAAR
HAR

Ar ar swydd uchod hon neu'nol crail

TRIOED ARDD
HAW
I LLYN
DYNN
NITHO
NIFEIAD
GOFAL am dant
AR GOLL
PESOL
Y GWIR CRISTION

Yngyd ar swydd GADARADOL YN YR EIDYD
Ded Mawrdd; a hysbysu i'r gwybodaeth
Hengdd

129

Gan HUGH JONES

At hanc a eidd allor i'r swydd hon
Gofn yr awr i'r swydd hon
eiddon yr awr i'r swydd hon
y ddaear a b'i o'd ddaear
i'r Job 12. 7. 8.

L I U N D A I N

Printed by T. DAVIES, at the Press of G. A.

MUSEUM

N A M E S

OF THE

S U B S C R I B E R S.

A

MR. John Anwyl, *Hengae.*

B

Mr. William Burridge, *Llwydiart.*
 John Bebb, *Gwern-y-bwlch.*
 David Bedo, Parish-clerk, *Llanmihangel.*
 Richard Bedo, *Brauch-llwyd.*
 Evan Bedo.

C

William Cadwaladr, *Groes-lyyd.*
 Robert Cadwaladr, *Barty.*
 David Cadwaladr, *Llan-y-mowddwy.*
 Ann Cadwaladr.
 Catharine Cadwaladr.

D

Mr. Robert David, *Mathafarn.*
 John Davies, *Lletty-wynn.*
 John David, *Melin geryst.*
 Robert David, *Pentre-r-wern.*
 Evan David, *Ty'n-y-pwll.*
 Thomas David, Weaver, *Aber-cywarch.*

John David.
 Ellis David, Carrier, *Mynogau.*
 Hugh David, *Pen-y-rhiw.*
 Philip David, Shoe-maker,

Morgan David, *Pant-glâs.*
 John David, *Glanh-tryn.*
 Rowland David.
 Mrs. Mary Davis, Shop-keeper,
Dinas-mowthly.

Griffith David, *Aberferw.*
 Evan David, *Plâs-yngraen.*
 Edward David, *Creigiau.*
 Thomas David, *Dol-ronwy.*
 Humphrey David, *Ty'n-y-ceunant.*
 John David, *Dol-wenn.*

David Davies, *Cefnau.*
 Henry David.
 Evan David, *Eryw-bengrach.*
 William David, *Ynys-y-maengwyn.*
 David Davies, *Pitfel.*

Thomas Davies, *Llanmihangel.*
 William David, *Brynn-y-gwin.*
 Edward David, *Smith.*
 Rowland David, *Ty-ucha.*
 Rowland David, *Chygyrant.*
 Rowland David, *Tyddu-du.*
 Robert David, *Perth-y-cyttiau.*
 Edward David, *Esgair-weddan.*
 Owen David.

E

Mr. Richard Edwards, *Maltster.*
 William Edwards, *Sexton.*

Roger

Roger Edwards, *Towyn*.
 David Edward, *Afon-winnion*.
 William Edward, Smith, *Dolgelley*.
 Mr. Joseph Edwards, *Lanervil*.
 Hugh Edward, *Maes-y-llann*.
 Lewis Edward, *Fron-dirion*.
 John Edwards, *Llechwedd*.
 Evan Edward.
 William Edward, *Cefn-graean*.
 John Edward, *Morfa*.
 David Edward, *Meirillin*.
 Thomas Edward, Parish-clerk,
Cemmes.

Mr. William Ellis, *Gallt-forgan*.
 John Ellis, *Aberangell*.
 Robert Ellis, *Pandy-Abernem*.
 John Ellis, *Bedw-gwynion*.
 Robert Ellis, *Glan-y-corsau*.
 William Ellis, *Tyddyn-dynydded*.
 William Ellis.
 Robert Ellis, *Llwyn-gynddel*.
 Mr. Humphrey Evan, *Dât-ffannog*.
 Mr. Morris Evan, *Hafod-gar-
theiniog*.
 Mr. Griffith Evan, *Gyflycheu*.
 Richard Evan, *Rhyd-y-biswel*.
 Mr. Robert Evan, *Tyn-y-braich*.
 Mrs. Jane Evans, *Perth-y-felin*,
Cywarch.

Hugh Evans, Carpenter, *Dinas*.
 David Evan, *Pennant-motoddwy*.
 David Evan, *Dolgelley*.
 Morris Evans, *Bryn-llwyd*.
 Richard Evan, *Pfridd-fawr*.
 Hugh Evan, *Craig-y-grodd*.
 David Evan, *Cae-gwallon*.
 Owen Evan, *Cwm-ceuridd*.
 Rowland Evan, *Allt*.
 John Evan.

David Evan, *Cwm-celli*.
 Hugh Evan, *Pen-y-bangc*.
 Richard Evan, *Tyddyn-amtwg*.
 David Evan, *Varchwell*.
 John Evan, *Tyn-y-pwll*.
 Mr. Cadwaladr Evan, *Tai-draw*.
 John Evan, *Llwyn*.
 Griffith Evan, *Henblas*.
 Elizabeth Evan, *Brynn-ithel*.
 Rowland Evan, Miller, *Aberangall*.
 Griffith Evan, *Ty-mawr*.
 David Evan.

G

Rev. Mr. Griffiths, Vicar of
Darowen.
 Mr. Humphrey Griffiths, Officer
 of Excise.
 Evan Griffith, Card-maker, *Dol-
gelley*.
 Richard Griffith, *Cynowrach*, near
Dinas.
 Griffith Griffiths, Carpenter,
Llanwddyn.
 Morgan Griffith, Miller, *Llyn-
y-pair*.
 Ellis Griffith, *Tyn-y-ddol*.
 Thomas Griffith, *Llwyn-grig*.
 Mr. Lewis Gwynne, *Gwastradgoed*.
 Thomas Griffith, *Garneddwen*.

H

Rev. Humphrey, Humphreys, M.
 A. Rector of *Cerrig-y-druidion*.
 Mrs. Mary Humphreys, of ditto.
 Rev. Hugh Hughes, Curate of
Llanwddyn.
 Mr. Evan Hughes, *Vachell*.
 David Hughes, Joiner, *Dolgelley*.
 David Hugh, *Mallwyd*.
 David Hugh, *Fron-fraith*.

John

John Hugh, *Tâl-y-glannau*.
 Evan Hugh, *Cwm-llwyda*.
 William Hugh, *Ffridd-gilcwm*.
 Evan Hugh, of ditto.
 Rowland Hugh, *Mynogan*.
 Richard Hugh, *Esgair-isaf*.
 David Henry, Taylor, *Aberangall*.
 Humphrey Hugh, *Maes-y-gamfa*.
 Rowland Hugh, *Gwernbihefi*.
 Row and Hugh, *Maes-y-clogwyn*.
 William Hugh, *Groth-tithel*.
 Edward Hughes, *Ty'n-y-braich*.
 John Hughes, *Maesglassey*.
 Robert Hughes, *Dol-y-maen*.
 Thomas Hugh, Smith, *Llanu-bryn-mair*.
 Eliaz Hugh, Taylor, *Cemmes*.
 Rowland Hugh, *Rhôs-tyrnog*.
 Robert Hugh, *Wern-fach*.
 John Hugh, *Du-goed*.
 John Hugh, *Brynn-melun*.
 Benjamin Humphreys, *Dollgelley*.
 Hugh Humphrey, *Esgair-neuraidd*.
 Morris Humphrey, *Cynon-isa*.
 John Humphrey, *Erw'r-porthor*.
 Lewis Humphrey, *Erw'r-pistyll*.
 Mr. John Howel, *Pen-y-bont*.
 Evan Howel, *Bwlch-y-rhoswen*.
 John Howel, *Hafod-owen*.

I

Rev. Mr. Iones, Curate of *Tâl-y-llyn*.
 Rev. Mr. Iones, Curate of *Mallwyd*.
 Rev. Evan Iones, Curate of *Llanrhyll*.
 Mr. Hugh Iones, *Hengwrt-ucha*.
 Mr. Oliver Iones, *Neuadd-wenn*.
 Mr. Richard Iones, *Berllan-deg*.
 Mr. John Iones, *Cwm-eidrol*.

Mr. John Iones, Maltster.
 Mr. Thomas Iones, Shop-keeper, *Cerrig-y-drudion*.
 Mr. Lewis Iones, *Llanrhyddyn*.
 John Iones, Parish-clerk of ditto.
 Edward Iones, *Cynon-uchaf*.
 Edward Iones, *Ty'n-y-nant*.
 Evan Iones, Card-maker, *Dollgelley*.
 Abraham Iones, *Cwm-llwydd*.
 William Iones, *Gwrgi*.
 Robert Iones, *Feidiog*.
 John Iones, *Blaen-y-cwm*.
 Hugh Iones, *Bryn-melun*.
 Heath Iones, *Ganllwyd*.
 Robert Iones, *Park*.
 Simon Iones, *Cwm-eunant*.
 Morris Iones, Smith.
 Mr. Morris Iones, *Pen-y-gelli*.
 Mr. Morris Iones, *Rhiw-saeson*.
 Hugh Iones, *Pennant-tiggi*.
 William Iones, *Maesglassey*.
 John Iones, of ditto.
 Evan Iones, of ditto.
 William Iones, jun. of ditto.
 Edward Iones, of ditto.
 David Iones, of ditto.
 Elizabeth Iones, of ditto.
 Jane Iones, of ditto.
 Griffith Iones, *Dinas*.
 David Iones, *Bwlch-cosdiog*.
 Mr. Thomas Iones, *Castell*.
 Edward Iones, *Gyllelog*.
 Evan Iones, *Dinas*.
 Robert Iones, *Dugoed*.
 Mr. Humphrey Iones, *Pant-glas*.
 William Iones, *Parish*.
 Edward Iones.
 William Iones, *Traws-y-nant*.
 John Iones, *Ganllwyd*.

Evan

Evan Iones, *Aberhiraeth*.
 Ellis Iones, *Aberangall*.
 Hugh Iones, *Bwlchgymffyrch*.
 Rowland Iones, *Cwm-tarllyddiau*.
 Morris Iones, *Rhyd-y-gwiall isaf*.
 Evan Iones, of ditto.
 Mrs. Catharine Iones, Shop-
 keeper, *Mallwyd*.
 Rowland Iones, *Cae-rhydnyen*.
 Mary Iones, *Dinas*.
 Owen Iones, *Cwm-yr-haidd*.
 Griffith Iones, *Fronn*.
 Owen Iones, Stay-maker, *Dol-
 gelley*.
 John Iones, *Esgair-wenn*.
 Howel Iones, *Tan-y-foel*.
 Vaughan Iones, *Ty'n-y-ceunant*.
 Lewis Iones, Smith, *Llanerfyl*.
 David Iones.
 John Iones, Smith, *Tywyn*.
 John Iones, *Pentre-dôl-ammarch*.
 William Iones, *Cefn-gwynn*.
 Lewis Iones, Shoe-maker, *Dol-
 gelly*.
 Ellis Iones, *Pandy*.
 Edward Iones, *Cwm-eiddew*.
 David Iones, *Bwlch-y-mawn*.
 Robert Iones, *Esgair-glynen*.
 Owen Iones, *Maescamlan*.
 Robert Iones, *Blaen-cywarch*.
 Mr. Robert Iones, *Aberllywelyn*.
 Thomas Iones, *Blaen-tafolog*.
 Evan Iones, *Nant-hir*.
 Lewis Iones, *Cyfannedd*.
 Daniel Iones, *Hendre*.
 Edward Iones, *Ty'n-y-fedw*.
 David Iones, *Llanerch-fydau*.
 Thomas Iones, *Fron-goch*.
 Evan Iones, *Bryn-y-grûg*.

William Iones, *Ynys-y-mill*.
 Robert Iones, *Mallwyd*.
 Lewis Iones, *Berth-lwyd*.
 Richard Iones, *Cirnau*.
 John Iones, *Dôl-dwymyn*.
 John Jemont, *Cefn-y-clawdd*.
 Thomas James, *Fron-gôch*.
 Hugh James, *Hendre*.
 Thomas Jarvis, *Ty-pella*.
 Thomas Jarvis, *Pen-y-bont*.
 Margaret Jenkin, *Fron-fraith*.
 Ann Iones, of ditto.
 K
 Mr. John Knight, *Dôl-gammedd*.
 L
 Mr. Rice Lewis, Merch^t. *Dol-
 gelley*.
 John Lewis, Smith, *Dinas*.
 Edward Lewis, *Bryn-cerust*.
 John Lewis, *Ffridd-gartheiniog*.
 John Lewis, *Is-glann*.
 John Lewis, *Bryn-glas*.
 Thomas Lewis, *Bryn-meurig*.
 Hugh Lewis.
 Robert Lewis, *Llechwedd-du*.
 Rees Lewis, Parish-clerk.
 Hugh Lewis.
 Griffith Lewis.
 Sarah Little, *Dolgelley*.
 Mrs Lloyd, *Cerrig-y-drudion*.
 William Lloyd, Dyer, *Cwm-
 ceuwydd*.
 Griffith Lloyd, *Nant-Carsan*.
 William Lloyd, *Dysefin*.
 Lewis Lloyd, *Tan-y-foel*.
 Lewis Lloyd, Shoe-maker, *Cerrig-
 y-drudion*.
 Edward Lloyd, *Bryn-uchel*.

Mr. Edward

M

Mr. Edward Morris, *Perthi-
llwydion.*

phraim Morgan, *Pen-y-neuadd.*

ugh Morgan, *Bron-beban.*

Edward Morgan, *Dol-y-brodmerth.*

ohn Morgan.

Matthew Miles, Carpenter, *Llan-
brynmair.*

Richard Morris, *Gweinion.*

Robert Morris, *Pen-y-Ganllwyd.*

Owen Meredith, *Glyn-malden.*

David Morris, *Nanney.*

David Morgan, *Crygnant.*

Richard Morris, *Hirnant.*

William Morris, *Cwm-llygodig.*

N

Mr. David, Nightingale, *Llanerfyl.*

O

Mr. Humphrey Owen, *Pen-y-
garreg.*

Mr. John Owens, *Ffridd-gowni.*

Mr. Griffith Owen, Tanner, *Dolgelly.*

Mr. John Owen, *Dolgoed.*

David Owen, *Lhwyn-gwrl.*

Mrs. Prudence Owens, *Gemmes-
bychan.*

Thomas Owen, *Cae fago-bach.*

Thomas Owen, *Hendre-ddu.*

ohn Owen, *Bwlch.*

Griffith Owen, *Ty'n-y-wern.*

ohn Owen, *Llanbrynmair.*

Richard Owen, *Ty-newydd.*

Griffith Oliver, Smith, *Llanwddyn.*

P

Mr. John Parry, *Bala.*

Mr. David Pierce, *Mallwyd.*

Modlem Pierce.

Ellis Pierce, Smith, *Dolgelly.*

Will. Pritchard, Taylor, *Llanaberi.*

Griffith Prys, *Dol-mgliw.*

Shadrach Hugh Prys.

Mr. Richard Pugh, *Dole cau.*

Miss Catharine Pugh, of ditto.

Mr. John Pugh, *Dolgelly.*

Mr. Richard Pugh, *Pwll-jwrch.*

John Pugh, *Ty'n y-fach.*

Evan Pugh, (late Miller), of *Doleu-gwynn.*

Evan Pugh, Taylor, *Dinas.*

David Pugh, *Cedris.*

Hugh Pugh.

Edward Pugh, *Hendre.*

Rowland Pugh, *Cae-poeth.*

Robert Pugh, *Berth-lwyd.*

Jane Pugh, *Tafolwern.*

William Pugh.

Lewis Pugh, Glover, *Dolgelly.*

Mr. Lewis Pugh, *Aberffrydlan.*

Will. Pugh, Smith, *Abergynolwyn.*

Mr. Hugh Pugh, *Rhiw-ogof.*

Lewis Pugh, *Myriafel.*

R

Cadwaladr Roberts, Esq; *Cyffdy.*

Mr. Robert Roberts, Tanner, *Dolgelly.*

Robert Rees, *Tal-y-llwyn.*

Evan Rees, *Tyddyn y garreg.*

Robert Rees, *Ty'n y-twill.*

Thomas Rees, *Fuller.*

Evan Rees, *Nant-sill.*

Thomas Rees.

John Reinallt, Harper, *Llanfachr-
eth.*

Rowland Richard, *Esgair-angall.*

John Richard, Joiner.

Hugh Richard, *Doleu-gwynn.*

Edward

- Edward Richard, *Cynfel*.
 Rowland Richard, Shoe-maker, *Mallwyd*.
 Edward Richard, *Ceunant*.
 Thomas Richard, *Cae-cyreh*.
 Edward Richard, *Rhyd-y-gwigail*.
 David Richard, *Blaen-tafolog*.
 Hugh Richard, *Cemmes*.
 Lewis Richard, Shoe-maker, *Dol-gelley*.
 Evan Richard, *Cwm-talian*.
 Rowland Richard, *Cae-parti*.
 Roger Richard.
 Mary Richard, *Bwl-b-llian*.
 Jane Richard, *Pant-lludw*.
 Jane Richard, *Periarth*.
 Thomas Robert, *Tywyn*.
 John Robert, *Braich-coch*.
 John Roberts, Dyer, *Esgair-geithiog*.
 Owen Roberts, *Llanfachreth*.
 Ellis Roberts, *Blaen-y-cwm*.
 Evan Robert, *Gwern-y-berran*.
 John Roberts, Weaver, *Dolgelley*.
 William Robert.
 Ellis Robert, *Dol-obren*.
 David Roberts, *Bwlch-y-beudy*.
 David Robert, *Cae'rllôe*.
 Hugh Robert.
 Rowland Robert, *Glyn-twymyn*.
 John Robert, *Dinas*.
 Rowland Robert, of ditto.
 Owen Robert, *Nant-y-rhanges*.
 Mr. Lewis Rowland, *Cwm-glann-mynach*.
 William Rowland, *Dugoed*.
 William Rowland, *Weaver-goch*.
 David Rowland, *Ty-mawr*.
 David Rowland, *Blaen-dyfanant*.
 John Rowland, *Bryn-y-grug*.
 Robert Rowland, *Glyn-twymyn*.
 John Rowland, *Cemmes*.
 John Rowland, *Dugoed*.
 Evan Rowland, *Cae-siarlas*.
 Lewis Rowland, Glover, *Pentre*.
 Hugh Rowland, *Dinas*.
 Catharine Rowland, *Ty-mawr*.
 T
 Mr. John Thomas, Musician, *Cemmes*.
 John Thomas, Shop-keeper, *Pentre'r-foelas*.
 Rees Thomas, *Ty pridd*.
 Hugh Thomas, *Ty'n-y-wins*.
 Robert Thomas, *Tai'n-y-rhôs*.
 John Thomas, *Aelwyd-brys*.
 John Thomas, Shop-keeper, *Cerrig-y-drudion*.
 David Thomas, *Tan-y-bwlch*.
 Edward Thomas, Clock-maker.
 Owen Thomas, *Pentre*.
 Llewelyn Thomas, *Coedgae*.
 Humphrey Thomas, *Hengwrt*.
 Rowland Thomas, *Faner*.
 William Thomas, *Camlan-isaf*.
 Robert Thomas, *Nant-y-cyff*.
 Elizabeth Thomas, *Glann-yr-afn*.
 Richard Thomas, *Collfryn*.
 Edward Thomas, *Wern*.
 Lewis Thomas, *Blaen-y-cwm*.
 Griffith Thomas.
 Eliaz Thomas, Glover.
 Daniel Thomas, *Tywyn*.
 Rowland Thomas, *Aber-cywarch*.
 Griffith Thomas, *Cwm-derwen*.
 David Thomas, *Braich-coch*.
 Robert Thomas, *Bryn-bedwens*.
 Edward Thomas, *Ty'ny-nant*.

John Tudor.
 V
 Mr. Edward Vaughan, *Glyn-caerig*.
 Mr. John Vaughan, *Dol-y-fonddu*.
 John Vaughan, *Tyn-y-Llechwedd*.

W
 William Wynne, Esq; *Peniarth*.
 Mr. Richard Wynne, *Plâs-uchaf*.
 Mallwyd.
 Mr. John Williams, *Hatter*,
Dolgelly.

Mr. John Williams, Officer of
 Excise.
 Mr. Rowland Williams, *Dinas*.
 Mr. Gwilim Williams, *Pentref*.
 John Williams, *Tan-y-graig*.
 Richard William, *Cerrig-y-drudion*.
 William Williams, Shoe-maker,
Rhyd-y-maen.

John William, *Cae'r-felin*.
 Evan William, Shop-keeper.
 David William, Gloyer.
 Edward William, *Bala*.
 Cadwaladr William, *Goed-tref*.
 Griffith Williams, Gardener,
Rhiw-goch.

John Williams, *Pentref-cwmddelan*.
 Rowland Whittington, Smith,
Cemmes.

Evan William, *Felin-cithin*.
 Richard William, *Cwm-tadfan*.
 Evan William, *Pennau'r-brynniau*.
 Lewis William, *Rhiw-lusfa*.
 David William, *Tyn-y-pwll*.
 William William, *Mael-y-Dinas*.
 John William, *Dinas*.
 Mary William, of ditto.
 Valandine William, *Pandy*.

Rhifats, a nodais eneidie' — I lawr,
 O !'weroedd o fanne';
 Yn ddigoll, O ! na ddyge',
 Fy Nuw ôl 'i fynu iw ne'.

Y Llyfr drosto ei hun.

WEL dymma fi 'n dywad yn newydd fy ngwisgiad,
Nis gwn I drwy 'r hollwlad pwy gariad a gaf;
Rhai ddywed yn ddiau, na feddaf wan foddau,
Ond Hugar go denau am danaf.

Nid oes genni ond gadel, i bawb ddweud ei chwedel,
Ni fynwn i ffarwel roi 'mrafel i mrô;
Gobeithio y ca i orwedd, ym mynnes rhai mwynedd,
Yng Ngwynedd ond peredd ympirio.

Mi fum yn anniben yn dyfod O Lunden,
Y saeson ni fynnen fy ngorphen o Ngwasg;
Ond rhydd-did pan gefais, yn gynta ag y gellais,
I Gymru y pwyntlais o'r Pŵntwag.

RHAGY MADRODD.

RHyw un deallgar a ofynnwyd iddo, pa fodd y daethbe i gymmaint o wybodaeth. heb ddeall jeitboedd dysgedig, na darllen nemmarwr o lyfrau: Pr byn yr atebodd, fod llyfr ym mba un y byddai ef arferol a darllen yn wastadol yn cynnwys ynddo dair dalen; Nefsedd, Daeaf, a Dufr; a'r creaduriaid ynddynt megis llythyrennau, yn wedi petbau antweledig. Gwir yw, mai gywbod am Jesu Crist, a bwnna wedi ei groes-boelio, yw'r unig wybodaeth a geidw enaid dyn (1 Cor. 2. 2.); etto, diau fod yr holl greadigaeth ynghyd yn pregethu i ni, ei dragwyddol allu a'i Dduwdod, byd onid ydym yn ddiesgus. Rbaf. 1. 20. Isaac a fyddai arfer a mynd allan i'r maes i fysyrio. Gen. 24. 63. Llesarodd bafyd am brennau, o'r cedrwydd fydd yn Libanus hyd yr isaf a dyf allan o'r pared. Ac efe a lesarodd am anifeiliad, ac am ebediad, ac am ymlusgiad, ac am bysgod. 1 Bren. 4. 33. Hyn a fynegir am Solomon: ac wele un mwy nag ef, a'i Efengyl yn llawn o ymadroddion, wedi eu benthycca oddi wrth bethau'r ddaear, i wneustbur petbau'r nefoedd yn fwy eglar a byspys i ddealltwraeth dynion. Pe i medrem ninnau ymroddi i'r cyfryw ymarfer a bon, buan y gwelem pa fydd a diaoni a fyddai inni oddiwrtho. Synniad cnawd (medd yr Apostol) marwolaeth yw; a synniad yr Yspryd, bywyd a thangnbefedd yw Rhuf. 8. 6. Pr cyfryw ddibenion y lluniwyd y mysfyrdodau canlynol; y rhai er gwaeled ynddynt eu hunain, ydynt o ystyr disffidol, a chyfryw ac fydd fuddiol i bob Cristion eu barferyd. O'm rhan i, nis gellir disgwyl ymma am gywreindod a sylwedd rhagorawl, os ystyrir fy jeuengctyd am banallu i fyned trwy'r fath orcbwyl. Hefyd rwy'n addef fod y fangre lle rwy'n awr yn preswyllo. yn lle mwy angbysleus i y marfer fel bon, na phe buafwn yn cartrefu mewn gwlad ddystaw, allan o swm a chythryswl y byd. Eithr wrth geisio dwyn ymbell ennyd, pan fyddwn frith-segur, i fyned ar ben fy hun; trwy help a chynnorthwy llyfrau ben Athrawon duwiol o Eglwys Loegr; ac ychydig o sulwiadau pellach oedd yn rhedeg yn fy mben fy hun;

R H A G Y M A D R O D D.

bun; amcenais ofod byn o ymadreddion gwael ynghyd, megis y maent yn awr yn dyfod i'r goleuni; gan obeithio na byddiddynt brisio yn llwyr anbeithwng o dderbynniant ym mblith fy Ngbydwladwyr. Rwy'n 'n cyffesu mai peib yn erbyn fy natur wyledd i yn fawr. oedd mentro gosod fy hun ar led y wlad yn y fath fodd a byn: Eithr wrth ystyrr nad yw'r Arglwydd yn bodloni i neb guddio y dalen a dderbynnar ganddo ef oddi tan y ddaear, Matt. 25. 18. minnau o dybiais yn ddledus arnaf weithio tra mae hi yn ddydd; y mae'r nos yn dyfod, pan na ddichon neb weithio. Joan 9. 4. Lle y gwelir byrdra a diffyg yn y mysfyrdodau byn, geill y darllennnydd ystyriaetkol belae-thu arnynt yn ol ei feddwl ei hun. - Ac am y betau a ddiangasant ynddo, trwy law'r ysgrifennydd neu'r Argraffwr; deusysir ar bob Cymro tyner gyd ymddwyn a'r cyfan, yn oreu ag y medro. Gan nad oedd y Printiwr yn deall Cymraeg mewn rhai manneu y gwelir y naill lythyren wedi ei gosod yn lle'r llall; weithiau un yn niffyg, tro arall yn ormod: Eithr synniad y gair neu ymmadredd a ddengys i'r darllennnydd hawddga; betb a ddylai neu ni ddylai fod yn y cyfryw leoedd. Ni bydd neb llyfr heb ei anaf.

Garedigion, da y boch!

Yr eiddoch, H. J.

M Y F Y R D O D A U

Y N Y

G W A N W Y N.

E L E'r gauaf a aeth heibio, y gwlaw a bassiod, ac a aeth ymmaith; gwelwyd y blodau ar y ddaear, daeth amfer i'r adar i ganu: y dydd fydd beunydd yn ymestyn, a'r haul yn mynych ymddangos allan o babel y ffurfafen, ag nid ymgudd dim oddiwrth ei wres ef. Psal. xix. 6.

Y ddaear, oedd galed, oerllyd ac afrywiog amfer gauaf, yn awr a dry yn feddal a thirion, trwy dynnerwch yr hin, a chynnhesrwydd yr haul: Wle'r goedfron yn glasu a'r gerddŷn blodeuo, a'r holl greadigaeth yn adnewyddu, er dechreuad y tymmor hyfryd hwn.

Gwel yma, O fy eraid! wrthddrychau ac arwyddion eglur yn Llyfr natur, o gyflwr a moddau dyn cadwedig, yn amfer ei ail greadigaeth o newydd yng Nghrist Jesu (Ephes. ii. 9. II Cor. v. 17.) yr hwn cyn hynny o bryd dedwyddol, fydd wrth ei natur, yn "farw mewn camweddu a phechodau" (Eph. ii. 1.) ai galon yn galed a diedifeiriol, megis y

B

ddaear

ddaeear ganot rhewynt, heb naws meddalwch ynddi :
 eithr pan gofio efe ei ffyrdd gynt, a'r holl weithredo-
 edd y rhai yr ymhalogasei ynddynt (Ezek. xx. 43.)
 yna y galara ac y tawdd yn ei anwireddau (Lev. xxvi.
 39.) ac yn ol hyn y cyfyd Haul Cyfiawnder (Mal.
 iv. 2.) gan dywynnu ar ei enaid a chynnhesu ei galon,
 iw pharotti i dderbyn had gair Duw, megis y mae
 cynnhesrwydd neu wres yr haul yn fychu'r ddaear
 fis mawrth, iw gwneuthur yn gymmwys i dderbyn yr
 had a hauir ynddi.

Ffarwel, Ned Pugh.

*Can croeso i'r ddaear liwgar le,
 Yn nyddie' ei hadnewyddiad ;
 Can diolch Arglwydd am nessau,
 O gynnes olau'r gennad :
 Yr adar bach oedd gynt yn brudd,
 Drwy'r dyffryn fydd yn deffro ;
 A'r byd a'i fflwedd bur-deg sail,
 Sydd wedi ail newidio :
 Duw Tad o'r uchelne', o newydd gwna ninne',
 I gael inni galonne', i redeg y fiwrne', Heb. xii. 1.
 A osodwyd o'n blaene' cyn blino :
 Down gyd a phob talar, i dderbyn dy ffafar,
 Cyn mynd ein cyrph breugar, a'n hesgyrn ar wasgar,
 I waelod y ddaear i dduo.*

Amfer gwanwyn, yn ol i'r hin dymmheru a'r
 ddaear ddechrau cynnhesu ; er dysgyn ymbell gaenen
 o eira arni, ni erys ond ychydig amfer : ac er iddi
 weithiau galedu dros nos gan rew, mae'n rhywiog
 i feddalhau y dydd gan des y'r haul. Fellu ni fai
 pechod yn hir yn y galon wir ddychweledig ; er
 digwydd iddi ar ryw ddamwain dywyllu ac oeri yn
 ei

ei serchiadeu tuag at Grist, heb allu ymhyfrydu yn ei air, nag mor awyddus i ordinhadeu sanctaidd ac or blaen; er hynny nid hir yr erys yn y cyflwr marwol hwnnw, canys pa wedd y bydd i'r hwn a fu farw i bechod, etto fyw ynddo ef? Rhyf. vi. 2. Cyfyd goleuni i'r rhai uniawn yn y tywyllwch (Psal. cxii. 4.) Troir eu galar yn llawenydd; tros bryd nawn yr erys wylofaïn, ac erbyn y bore y bydd gorfoledd. Pf. xxx. 5.

*Er arôs dyn y nos dan jau — galar,
Gelwir ef y borau,
Afon o hedd i fwynhau,
A Pharadwys ei ffrydiau.*

Wrth weled y ddaear yn glafu, y coedydd yn impio, a'r holl fyd megis wedi ei greu o newydd; wele mo'r brysur yr adar bychain yn dangôs ei gorfoledd, yn yr hawddgar gyfnewidiad hwn; hwyr a boreu y clywir hwynt, yn pyngcio mawl i'r Creawdwr. Fellu yr angylion fantedd a'r droadigaeth un pechadur (Luc xv. 7.) nid cynt y creir ef o newydd yng Nghrist Jesu, nag y dechrau'r nesoedd seinio o lawenydd uwch ei ben, o weled un etifedd ychwaneg, wedi ei eni i wisgo coron y gogoniant. Y cyfryw un a ddichon adrodd ei ddedwyddwch mewn geiriau fel hyn,

*Gwyn fyd y funud f'enaid — y gwelaisf
Y golau bendigaid;
Newidiest lluest y llaid,
A'm sawredd y nef euraid.*

Hefyd, mae gorfoledd ymhlith pobl Dduw yn y byd yma, pan welont bechadur yn newid ei ffyrdd ag yn rhodio mewn newydd deb buchedd. Fe

adroddir am un a elwid, Cajus Nearius Victorius, yr hwn oedd yn byw cylch tri chant o flynyddoedd a'r ol Crist; yr hwn a fuafeu yn bagan digred holl ddyddie'i fywyd: eithr yn ei henaint efe a ymwranda-wodd ag ymofynnodd ynghylch Crist, ag a ddywedodd y mynneu ef fod yn Grifftion; eithr y Cristnogion ni chredent mohono ef dros dro; ond pan welfant mewn difrif, fod gras yn gweitho ar ei galon, hwy a ddechreuafant lawenychu a chanu psalmeu yn yr holl Eglwysydd oi blegyd; a llefain allan gan ddywedyd, Cajus Nearius Victorius a ddaeth yn grifftion!

Y tymmor gwanwyn fydd gyffelyb i amser pob Cryftion yn y byd yma, i ymbarotti erbyn tragwyddoldeb; oblegid fel i mae hon yn adeg bryfur gyd a'r hwsmon, pan fyddo'n flin arno wrth droi hau, a llyfnu; cau a chloddio, a phob gorchwyl arall ar ei dir, angenrheidiol ei wneuthur erbyn yr haf. Fellu hefyd gyda'r Criston yn oed ei bererindod ar y ddaear: dymma'r unig amser iddo lasurio am y bwyd ni dderfydd, eithr a bery i fywyd tragwyddol. (Joan vi. 27.) ac i weithio allan ei jechydwriaeth ei hun trwy ofn a dychryn. Phil ii. 12.

Os yr hwsmon a fydd ymarhoes i grynhoi ar ei dir erbyn Clammai, gan ei adael yn llanestr ogored i'nifeiliaid ei fathru a'i bori; mae'n enbyd y bydd yn ei golled yn fawr o'r achos. Fellu hefyd y pechadur a ymdry yn ei bechod a'i anwiredd, a'i galon yn agored i bob trachwant ac ynfydrwydd bydol, nis torri llinyn ei einioes; O mewn pa berigl ofnadwy y mae hwnnw ynddo, o golli ei hun a chymmaint ag a fedd, yn dragywydd; Luc. xii. 16.—22. Dedwydd y llafurwr fy'n fawr ei boen a'i ffwdan yn trin y ddaear, a fyddai mor ddiwyd a dygn,

dygn, yn ymeulyd am jechydwriaeth iw enaid; yna
mhen ennyd bach, dim mwy ymhela a phridd a
cherrig y ddaear: y dwylo geirwon fu'n trin ty-
werchi, a gant garrio ynddynt Balmwydden o fud-
'dugoliaeth. Dat vii. 9. A'r cyrph lluddedig a
wneir yn fwy gwlsgi nag un aderyn. Ni fydd arnynt
na newyn na syched mwyach; ac ni ddisgyn arnynt
n'a haul na dim gwres. Dat vii. 16.

*Ymadrodd llafurwr Duwiol,
Ar y Cowper mwyn.*

*Ymboeni'n hyd, nis gwn i pa hyd,
A raid immi etto, cyn mado a'r corph mud:
Duw roddo i mi hedd, er gorfod i'm gwedd,
Mewn llafur a lludded, mawr fyned i fedd:
Os caf fi le i orphwysfo,
'Nghaersâlem gyd a'm Seilo,
My ollynga yn ango oll fy'n awr:
Ny bydd immi yno ymboeni,
Yn troi, na hau na medi,
Ond byw yn moli'r Brenin mawr.*

*Llawer diwrnod llymm a dygyn,
A oddefu'r hwsmon amfer gwanwyn;
I gael gwneud ei dir yn gryno,
Erbyn amfer iddo gnydio.*

*Ni wasnaetha'r tro mac'n gwybod,
Offio allan i sefyllod:
Oni bydd ef wrthi'n filen,
Fe ddaw clammai ar ei gefen.*

*O na bae pob hwsmon trefnus
Mawr ei foliant mor ofalus,
Am fod yn barod erbyn dywad
Diwrnod mawr ei ymddattodiad.*

Ofer

*Ofer disgwyl wrth ei elw
 Iw gyfuro y pryd hwnnw,
 Nid oes a wared ein heneidieu
 Ond Cyfiawnder yn awr Angu. Diar. x. 2.*

Pan fo'r coed yn torri allan i ddeilio ac i flodeuo, mae'n arwydd fod yr haf yn agos (Mat. xxiv. 32.) yn wir nid yw'r blodau na'r dail yn arwyddion ficcir o ffrwythydd llawn: llawer o brenniau sydd yn awr wedi ei gwisgo a'i haddurno ag ynnw, a ddichon er hynny briho yn anffrwythlon ag attal yr hyn a ddisgwilir oddiwrthynt: fellu hefyd ymhlith proffeswyr Crefydd; llawer a ddichon ddangos yn deg yn ei hymarweddiad oddiallan, ac ynill canmoliaeth gan eraill o'u cwmpas (Mat. vi. 2. 5.) a bod etto yn ol o ffrwythau cyfiawnder, y rhai sydd trwy Jesu Grist er gogoniant a moliant i Dduw. Phil. i. 11.

*Arglwydd leied ydyw'r nifer
 Syn dwyn ffrwythau yn ei hamser;
 Pob ceubren crin yn d'eglwys santedd
 A ddadwreiddir yn y diwedd. Joan xv. 2.*

Megis y disgyn claiarlaw Ebrill ar y ddaear, gan beri iw blode a'i ffrwythau dyfu; fellu y difera yr Arglwydd ei air, ac y tywallt ei ysbryd ar ei etholedigion (Deut. xxx. 2. Ezek. xx. 46.) i beri iddynt fod megis pren wedi ei blanu wrth y dyfroedd, ai ddeilen yn ir, ac ar flwyddyn fychder ni ofala, ac ni phaid a ffrwytho (Jer. xvii. 8.) neu ardd wedi ei dyfrhau, ac megis ffynnon ddwfr, yr hon ni phalla ei dyfroedd. Esay lviii. 11.

Dad nefol, gogonedda dy enw, ac megis y gogoneddaist ef eufoes ymhob lle, trwy aneirif dystiolaethau

laethau dy ddoethineb, daioni a'th gallu; yr hwn a beraist ir ddaear darddu yn y tymmor hwn, bydded gwiw gennyt ei ogoneddu drachefn, trwy amlygu rhinwedd a gallu dy ras ynghalonnau dy bobl, gan ei gwneuthur yn ffrwythlawn yn y gweithredoedd hynny y rhai a fyddo er gogoniant a mawl i ti yr awron ag yn dragywydd.

O na fedrwn heddyw godi ; Esay lviii. 1.

*Fy llef fel utgorn i gyhoeddi
Uwch ben yr hollfyd, a rhybyddio
Ei bobl y perigl i maent ynddo,
Nattur fydd yn llawn ufudd-dod,
I ddangos gwrthieu'r Brenin uchod ;
Dengys dydd a nos wybodaeth,
Tywyllni a g'leini ei ragluniaeth.*

*Troi'i feddalu a wna'r ddaear,
Ddechrau'r gwanwyn yn bur gynnar ;
Ond dyn a erys dan ddigofaint
Duw o'i jeungŷid teg iw henaint.
Tyfa'r ddaear deilia'r coedydd,
Dygant hesyd ei llawn ffrwythydd ;
Ond pechaduriaid er ei canfod,
Etto a fraenant yn ei pechod.*

*Dowch fy mrodur bawb a'r unwaith
Codwn weithian ag awn ymaith ;
Mae'r dydd gwedi 'mhell ei dreulio. Rhuf. xiii. 12.
Ar nos yn barod i'n gorguddio.*

*Gyd a'r ddaear ymmollyngwn,
Am ein pechod edifarwn ;
Gyd a'r prenniau yn ei hamser,
Dygwn ffrwythau i gyfiawnder.*

*Gyd a'r defaid awn or corfydd,
Geiswn ddringo tua'r mynydd ;*

Yr wyn a frefant ar ei mammeu,
 Ar yr Arglwyd brefwn ninneu.
 Ni chawn ond hyn o ddyddie byrrion,
 I'm barotti i fynd i Seion;
 Oni wnawn y gore o honynt,
 Ofer disgwyll d'ioni oddiwrthynt.

At yr Feuengŷid.

Chwithau Feuengŷyd trowch,---Adreu
 Edrwch tua Chan'an:
 Coeliwch'r ych ar fen ceulan,
 Y twll du tywyll o dan.

Nofiwch o foroedd nwyfiant---didorriad
 I dir y gogoniant;
 Trechwch, testwch bob trachwant,
 Er allo'r byd oll i bant.

Blode eich dyddie iach diddan---yn ffromm
 Na ffrymmwch i sattan;
 Byddwch demleu goleulan,
 Syberwyd glir i'r Ysbryd Glan.

I. Cor. vi. 19.

MYFYR.

M Y F Y R D O D A U

Y N Y R

H A F.

DEUWCH a gwelwch weithredoedd Duw, yr hwn fydd yn Coroni'r flwyddyn a'i ddaioni, a'i llwybrau a ddiferant frasder; diferant ar borfeydd yr anialwch a'r brynniau a ymwregysant â hyfrydwch, a'r dyffrynnoedd a orchguddir ag yd; yr holl ddaear a'i haddola ef, yr hwn a luniodd haf a gauaf (Psal. 66. 5. --- 65. 11. 12. 13.) gan beri iw haul godi, i roddi goleuni ir byd, a chynnhefswydd ir ddaear, fel y dygo ei chnwd ai ffrwythau i borthi dyn ac anifail. Geilw ar y gôg oi thrymgwsg, i ganu henffych-well ir tymmor disglaïr:

*Pan fo daear bitbe' ar dw
Mae 'n gyrru 'r gwccw lwydlas,
I byngcio 'mblith cangbennau 'r coed
Dan gwympo i throed o gwmpas.*

Efe sy'n gwisgo 'r porfeydd rhywiog a meillion, i ddigoni 'r buchod blithion, fel y dyliso 'i pyrfaul laeth i'n maethu, ac enllyn i'n cefnogi. Y defaid gwynion hefyd yn awr a gant seibiant a llonyddwch gan oerfel a dryccin, i gymeryd eu plefer hyd ochr y llechweddi a phennau 'r moelydd.

C

Rby

*Rhy wellt ir bucbod blithion glan
 Pur fuan mewn porfeydd,
 Ac ir defaid lawer cant
 Eu mwyniant yn y mynydd.*

Draw y gwelir y dolydd gwyrddlas yn gorwedd gan gnwd, a'r meufydd yn cau i fynu o yd, i lenwi ein hyfguboriau ag ystôr, erbyn tymmheftloedd gauaf a llymder gwanwyn. O! na bae i ddynion fellu drylari iddynt eu hunain fail dda erbyn yr amser fydd ar ddyfod. 1 Tim. 6. 19.

A'r Fflene.

*Duw nefol freiniol fri,
 Mor fawr yw d'wrtbiau di,
 Trwy degwch fydd, yn danfon dydd,
 Y newydd baf i ni:
 Dy baul a d'wna ar byd,
 Y ddaear glauar glyd;
 Tywellti wlitb i beri blitb,
 A benditb mawr ir byd:
 Ansoni fwyn, gantorion twyn,
 Sy 'n dwyn newyddion da,
 I'r ddaear brudd, yn esgor fydd,
 Ar ffrwythbda birdydd ba'.
 Rhoi mawr ar goedd, ag uchel floedd,
 I ti wna'r glynnoedd glan;
 Pob brynn pob pant, pob maes a nant, [P. 98. 2.
 D'ogoniant di a gan. --148. 9.]*

Mor hyfryd i mae 'r goedfron luosog yn edrych, y gelltydd yn disgleirio, a'r gweunydd yn hawddgar eu gwedd:

Gweunydd

*Gweunydd a gellydd gwylltion,
A dan fawl d' enw fy Jon.*

Y tymmor hâf a ellir ei gyffelybu i wynfyd y ne-
foedd ; ond bôd un o natur ddarlodedig, a'r llall o
dragwyyddol barhâd. Yr hâf sydd dymmor tēg a
thawel. a'r holl fyd ac fy ynddo yn hyfryd ei wêdd ai
olwg, rhagor amser gauaf; Etto nid yw mewn gwi-
rionedd ond megis anialwch iw gyffelybu i deyrnas
nefoedd, yr hon a feddianna 'r holl rai gwynfydedig
ynghyd, ar ôl dydd y farn ddiweddaf. Yno y cant
weled Pren y bywyd sy'n dwyn deuddeg rhyw ffrwyth
bob mis, (*Dat. 22. 2.*) gan ymborth ar ei ddewisol
ffrwythau ef, ac eistedd tan ei gysgod gyd ac hyfryd-
wch mawr. *Can. 2. 3.* Yno y cant weled afonydd
ffrydiau, ac aberoedd o fel ac ymenyn, *Job. 20. 17.*

Cyffelyb ydyw'r nef i Gana'n

Lle roedd llaeth a mel nid bychan ; Exod. 3. 8.

Gyd a Christ mae digonolrwydd, Ps. 16. 11.

O bob dedwyddwch yn dragywydd.

Edrychwn mor loyw yw dyfroedd yr afonydd am-
ser hâf ; cyffelyb i hyn yw afonydd pur o ddwfr y
bywyd disglair fel griffial, sy'n dyfod ailan o orfedd-
faingc Duw a'r Oen, (*Dat. 22. 1*) i lawenhau di-
nas Dduw. *Ps. 46. 4.*

Gwelwch foreuddydd hâf, â pha wêdd ardderchog
yr ymddengys yr haul allan o 'stafelloedd y dwyrain,
dan wenu ar y byd, a llenni aur o'i amgylch, a'r cym-
hylau 'n ffoi ymaith o'i wydd. Diau mai cyffelyb i
hyn a fydd ymddanghosiad Mab y dyn allan o gym-
hylau 'r nef, gyd â'i Angylion santedd, mewn nerth
a gogoniant mawr, (*Mat. 24. 30.*) a phob llygad a'i

gwêl : Yna'r annuwion ni safant o'i flaen, ond hwy
a alarant o'i blegid ; (*Dat.* 1. 7.) eithr efe a wena
ar ei etholedigion, ac a ddenfyn ei Angylion iw
casglu hwynt ynghyd o'r pedwar gwynt, ac a esyd y
defaid ar ei ddeheulaw, and y geifr ar yr affwy,
Mat. 25. 33.

*Pan welom baul ar godiad,
Meddyliwn bawb yn wastad,
Am ddyfodiad Crist i'r farn,
Yr bwn fydd gadarn geidwad.*

Deliwch fulw ar godiad yr haul, fel yr adfywia
ffrwythau'r ddaear, a'r blodau a godant eu pennau,
ac a agorant eu llygaid wrth ddisglairdeb ei wedd ; a
chantorion y twyni hefyd a ddihunant i blethu mawl ;
ac i groesawi hyfryd oleu'r dydd. Fellsu hefyd ar ym-
ddanghosiad gogoniant y Duw mawr, a'n Hiachaw-
dur Jesu Ghrift, (*Tit.* 2. 13.) y meirw a ddadebrant
ac a ddeuant allan o'u beddau ; a'r Seintiau a bryfu-
rant gyd a llawenynd mawr, i gyfarfod ar priod-fab,
ac a ant i mewn gyd ag ef i'r briodas o ddedyddwch
tragwyddol yn ei deyrnas. *Dat.* 20. 12. *Mat.* 25.
6. 10,

*Pan ddechreu'r baul lewyrchu,
Y bore'i wedd a bery,
I bob-peth dan y nesoedd wen,
Yn uchel lawenychu.*

*Y Seintie' ar d'rawiad llygad,
Yn nydd yr adgyfodiad,
A ddaw o'r bead dan foli'r Jon
A chryfon ymdderchasiad.*

Megis y tywynna 'r haul y boreu ar bennau 'r mynyddau lle mae trigfa a phorfa defaid, ac y disgliciria ar wastadedd y dyffrynnoedd ganol dydd; fellu y tywynna Haul cyflawnder ar fynydd Sion, lle y mae trigfa a phorfa defaid Duw, sef yn Nheyrnas nef; Canys nid rhaid i'r ddinas honno wrth yr haul, na'r lleuad, i oleuo ynddi; canys gogoniant Duw a'i goleuodd hi, ai goleuni hi ydyw yr Oen. *Datt. 21. 23.*

*Yr haul a d'wynna 'r bore,
Yn glir a'r bennau 'r bangie',
Haul cyflawnder fellu a chwadd,
A'r Salem bardd ei seilie'.*

Llawer gwas cyflog amser haf, pan fo 'r dydd yn hir, a'r hin yn wresog, a fynch hiractha yn ei galon am weled cyfgoedeu 'r hwyr a machludiad haul, fel y caffo orphwys oddiwrth ei lasur. Eithr nid fellu gyd a gweision Duw, yn yr haf tragwyddol; ni bydd y pryd hwnnw na phoen na lludded ar nef, er bod y diwyrnod o dragwyddol barhâd; oblegid hefyd mo'r ddiryw yw 'r gwaith fydd yno yw ymarfer ag e, na 'sgwyddant beth a fydd blino arno. Mo'r anfeidrol yw gogoniant y nef, ac mo'r anrhaethol a fydd dedwyddwch y rhai gwynfydedig ynddi, na bydd un dydd gyd a'r Arglwydd ond megis mil o flynyddoedd, a mil o flynyddoedd megis un dydd. *2 Petr 3. 8.*

St. Augustine; yr hwn oedd yn byw cylch pedwar cant o flwyddau ar ôl Crist; sy 'n addrod yn un oi Epistolau, fel ac yr oedd efe riw dro yn ei Stydi, a chanddo bin ac Ingc a phapur o'i flaen, yn barod i yscrifennu llyfr ynghylch gogoniant y n.f at St. Jerom yr un dydd ac y bu efe farw: Ac yn fuan fe ganfu

ganfu oleuni yn yn torri i mewn iw ystafell, ac ar-
oglau peraidd oddiwrtho yn llenwi'r ty; ac a feddy-
liodd glywed y llêf hon yn dywedyd wrtho; O Au-
gustine, pa beth yr wyt yn myn'd iw wneuthur?
ai meddwl yr ydwyt gasglu'r môr i lester bychan?
Pan beidio haul, lleuad, a fêr a'u goleuni, a'r cymm-
hylau a'u fymmudiad, yna ti a gei wybod pa beth
yw gogoniant y nêf, ac nid cyn hynny, oddieithr i
ti ddyfod iw deimlo, megis ag yr wyf fi yr awron!

Ar Kings Ffarwel.

Ob! ddedwyddwch y rhai duwiol,
Gwedi foriant byd amserol;
Pan fo eraill mewn poen farwol,
Draw yn gwaeddi yn dragwyddol!
Hwy gant wisgo aur goronau, Dat. 4. 4.
Ac eistau ar ei gorsedd feingciau, Pen. 7. 9.
Ger bron yr Oen, a fu dan boen,
Iw dwyn o ffroen y ffwrnas;
I roi iddynt freintiau addas,
Drwy gadernid yn ei deyrnas.
Ni ddaw yno yn agos attynt,
Ddim i anbwyllo eu nefol helynt;
Trallode a llid a gilia i gyd, Job 3. 17.
Ni ddaw y pryd bynny,
Mo'r ben flynydde' iw hasflonyddu,
Neu ofer drchwant fwy i'mdrechu.

Dyna'r fan lle cant orphwyso,
A byth fantedd ymgosleidio:
Yno yr edwyn yn ddiwradwydd,
Bobl un galon bawb eu gilydd:
Yno y byddant yn cyd rodio,

*Mewn gwisg glaerwen yn disgleirio ;
A chan bob un wrth ei glun,
Aur delyn i dalu,
Mawl ir brenin, am ei brynu,
Ai ddwyn iw fwyniant yno i fynu,
Ni chlywodd clust ni welodd llygad , Cor. 2. 9.
Ac ni ddichon undyn ddirnad,
Faint 'fawrbad 'bartodd y Tad,
O'i gariad ai drugaredd,
Ir sawl a bery iw w'snaethu'n buredd,
Heb ym'dawriad byd y dwedd.*

Hwsmyn da fydd ofalus amser haf, i barottoi erbyn y gauaf : yna y casglant i mew'n fwyd a thannwydd iw teulu, ac ymborth iw 'nifeiliaid ; fe wyddant na phery tegwch-haf trwy 'r flwyddyn, ac ni ymddiriedant wrth auaf tyner, ond parottoi mew'n pryd erbyn y gwaethaf.

Pa odiaethol gristnogion a fyddem ni, ped faem mor ofalus am brofeidio ein hunain erbyn gauaf marwolaeth, tra bo dydd grâs yn parhau, a haul yr Efengyl yn tywynu yn ein plith.

Yr Arglwydd a ordeiniod glaiarwch a thegwech haf, i addfedu ffrwythau 'r ddaear, ac i roddi ir hafurwr odfa gymmwys iw cyrchu i fewn diddos erbyn dryccin y gauaf. A'r diben i ba un y mae Duw yn cennadhau amser i ddynion ar y ddaear yw, fel y bo iddynt addfedu i'r nefoedd, a diangc rhag y llied a fydd.

D Y N.

*Yr basddydd disglaerwyn, mi'th wela di 'n cycbwyn
Cilio o bob dyffryn, mae'n erwin i ni ;*

*I b'le rwyd ti 'n myned; a geir ma dy weled,
Yn dywoad a lloned i'n llwyni.*

H. A. F.

*Fy Awdwr Jekosa, a dd'wedodd yn gynta,
Pryd haf a gaua a'i orphwysfa ni phaid; Gen. 8. 22.
Parod wyf finne', i ufyddbau 'i eirie',
Bydd dithe' y'r un donnie' o ran d'enaidd.*

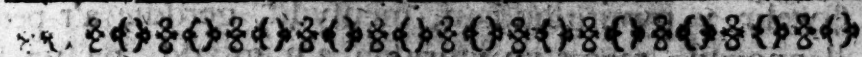
D Y N.

*Diferaist dy fraster, yng Nghymru ac yn Llo'eger,
A rhoist inni amser pur dyner bob dydd;
I wneud ein gorchwyl-waith; pan elych di ymagith,
Bydd eikwaith waeth hiraeth o'th berwydd.*

H A F.

*Fe dderfydd y flwyddyn, fel llwyda dilledyn;
Holl barddwch haf twymyn fydd, blisgyn a'th blaen:
Nid ydwyf fi ond cysgod, a'r hafddydd fydd uchod.
Mac yna breswylfod dda 'i sylfaen.*

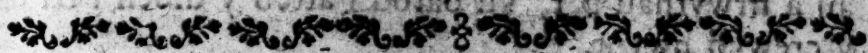
MYFYR-

M Y F Y R D O D A U

A M S E R

C Y N H A U A F.

Y TYMMOR cynhauaf, yn ôl tyb a rhystiolaeth
 llawer o'r doethion, yw'r hynod amser hwnnw ar
 y flwyddyn, ym mhâ un y creawdd Duw 'r byd;
 sef ar ddechrau'r mis a elwid gan yr Juddewon, Ti-
 fri, neu Ethanin; dechreuad pa un oedd ynghylch
 canol y m's a elwir gyf â ni, Medi. Ac mae'n de-
 bygol n'a wel n.b unrhyw achos, i lwyr ym'rthod
 yn brysur, a'r ddychmnyg hon; oblegid ni allwn
 ddeall, fod holl ffrwythau'r prenniau yngardd Eden
 yn eu llawn addfedwch, pan y dywedir fod i Adda
 gael ei ddewis iw ymborth arnynt, oddieithr i'n. Fel-
 lu diammau i'r Arglwydd greu'r holl fyd ar y cyntaf,
 mewn llawnder a pherffectrwydd o bob peth, megis
 ac y gwelir ef yn awr amser cynhauaf; Yn yr hwn
 amser, y dangosir ei anfeidrol allu, doethineb, a da-
 ioni ei fawredd, yn dra eglur i bob dyn. Dyma'r
 pryd y mae efe yn gwneuthur gwlad i'r holl fyd,
 gan hilio ei fwrdd a danteithion rhagrol o bob math,
 i ddiwallu, sirio, a llonni ei greaduriad, y rhai sy'n
 eisgwyl wrtho am ei bwyd yn ei bryd: Ps. 104. 27.
 Dymma'r pryd y dygir i berffectrwydd a'i llawn-dw,
 yr hyn a fu'r ddaear yn esgor arnynt ddyddi u h.f.

D

Gwelir

Gwelir y gweirgloddiau, meusydd, gerddi, a'r per-
llannoedd, megis yn ymryson a'u gilydd, pa un a
gaffo ddwyn yr anrheg gyntaf o'i blaenffwrth iw per-
chennogion. O na hac eu perchennogion mor ufudd
a gofalus, am ddwyn ffrwythau buchedd dda, i
berchennog neu feddiannydd mawr nefoedd a daiar!
Gen. 14. 19. Yn awr y gwobrwyd ac y tal ei feu-
sydd i'r hwlmon dyfal, am ei boen yn eu gwrteithio
au llafurio gêm y gwanwyn; a'r dolydd am ei ofal
yn eu trin au cadw ddyddiau Elammai; a phob llysi-
au a ffrwythau p.r, yn barod i ateb y diben i ba un
y crewyd hwynt.

Ar Charity Mistres.

*Dialchawn i'r Arglwydd
Am ffrwythydd ffrî, o bob rbitw rî,
A uang y ddaear beunydd
I'n usydd iawn i mi:
Bu ddysal ein disgwyliad
I'm misedd bî am lawnder da,
O bur-ya i'n ffeboriau,
A llysiâu a'n gwella.
Nid osnwn wyned gawd,
At rew at eira gyda'g e,
Cynbauaf daeth, addfedu a wnaeth
Ein lluniaeth ymbob lle.
O! par i barod o deulu
Yr eglwys fellu addfedu i fod
I'ng nghwmni llu, y nefoedd gn
I ghymmu dy farer glod.*

Hawdd gan yr hwlmon beunydd godi ei olwg at
ei feusydd yr hauodd efe had-ya ynddynt, ac edrych
yn grâff hwy a boreu, pa fedd y bî yr egin yn
dyfod

dyfod yn eu blaen; a chwedi iddo ehedeg, pa fath dywysen a fydd ganddo; weithiau fe seu u i ochr i'r cae, yna fe gerdd i'r ochr arall, gan gaffu arno drachefn â thrachefn. Fellu hefyd y mae'r Arglwydd yn edrych i lawr o'r nefoedd, ar holl drigolion y ddaear, (*Pf.* 33. 13, 14.) yn enw dig ar ei faes neu ei winllan ei hun, sef yr eglwys; Tyred fy annwylid awn i'r mats, edrychwn a egorodd yr egin grawnwin. *Can.* 7. 12. 13.

Edrychwn ar y meusydd fel y maent yn gwynnu, yr hyn fydd arwydd eu bod yn barod i gynhauaf: Fellu hefyd ddynion pan fânt yn dechrau penllwydo, ydynt yn ymmul cael eu cynhafa a'u torri i lawr i'r bodd. Meddyliwch gan hynny am danoeh elch humain o eneidiau oedrannus, pan weloch Wair yn coch, neu Yd yn gwynnu, a dail y Coed yn melyn; gwybyddwch nad oes i chi aros yn eich unfan yn hir mwy na nhwythau, pan ddeloch i'r n d hwnnw.

Y gwair a'r yd, oedd wedi pen ychydig yn i'rlas ac yn llawn nodd, yn awr a wel r yn dechrau diflannu, a'i ben yn gogwyddo i'r ddaear, ac a dorrir ymaith ar fyrder. Hyn a eill ddwyn i'n cef, mor fethianllyd a darfodedig yw cyrph dynion; pob cnawd fydd wellt, (*Esfay* 40. 6.) a'r rha ydynt yn awr yn gryfion ac iachus, a'i bronnau yn llawn llæth, a'i heigyrn yn iraidd gan fêr, buan y diflannant ymmaith; eu gwrd a dry yn llwydni, a'u nerth yn wendid, a henaint a grymma eu pennau i lawr megis yd, pan fo'n llawn addfed; a hwy a orweddant yng-hyd yn y pridd, a'r pryfed a'u gorchguddia hwynt. *Job* 21. 24. 26.

Ar fesur Consumption.

O Arglwydd beth yw dyn *Pf.* 8.
Pan drychyt ar ei lun,

Yr bwn nid yw ei hun

Ond megis gwelltyn gwann :

Mae beddyw 'n deg ei wawr

Mewn rbwysg a rhyfyg mawr ;

Y foru yn drwm ei sawr

Fe'i ceir yn llawr y llann !

Nid yw ei ddyddie ar ddaear bon,

Ond megis t'wnniad baul ar fron

Ar ddiwrnod teg, neu dreigladd tonn

Ym min yr eigion mawr.

O dyro orphwysfa nefol Dad !

Ir enaid o'th drugaredd rad,

Sydd anfarwol ei barbad,

A di-ddiweddiad wawr.

Yn awr pan ddelo'r cynhauaf ymlaer, yr yd da a drwg, ffrwythlon ac anffrwythlon, addted a di addfed a dorir i lawr ynghyd. Fellu hefyd marwolaeth fydd yn ysgubo ymaith bob math, a gradd, ac oedran o ddynion, pan fo eu hamser wedi dirwyn i ben. Myfi a wn y dygi di fi i farwolaeth, ac i'r ty rhagderfynedig i bob dyn byw. *Job 30. 23.*

Yn gymmaint a bod y cynhauaf yn amser pwyf-fawr, pryd y mae i'r hwsmon yn unig ddisgwyl wrth d.l., am ei holl drafel a'i gelf trwy'r flwyddyn, yn parottoi tu ag atto : o herwydd paham, mae'n ddyled ar yr hwsmon edrych atto ei hun yn ddyfal, a bod yn flaenllaw a diwyd yn anad un amser arall : ac yn gyfattedbol i hyn, y meistrïaid a fyddant ofalus i graffu a chanlyn ar eu gweinidogion, rhag iddynt sefura ymaith eu hamser, ac iddo ef fod yn cl, trwy eu hefceu'ultra hwynt, o'r hyn a allaseu i gael, eisiau digon o ddiwydrwydd yn ei gylch ; ac weithiau y trawant at y gwaith eu hunain. cyn y castio sefyll yn ol. Fellu amser pob dyn yn y bywyd hwn, fydd beth pwysfawr

pwysfawr iawn yn wir, yr hyn mae tragwyddol drueni neu ddedwyddwch, yr enaid yn ei ddisgwyl wrtho. O herwydd pahan m ddi yr Arglwydd; Ymgesglwch, ie deuoch ynghyd, genedl anhawddgar; Cyn i'r ddeddf esgor, cyn i'r dydd fyned heibio fel peiswyn, cyn dyfod arnoch lid digofaint yr Arglwydd, cyn dyfod arnoch ddydd forriant yr Arglwydd. *Zeph.* 2. 1, 2. Gan ddisgwyl na byddwn mor ddi fudd, a threulio odfa mor werthfawr, mewn cyfeddach a meddwdod, cyd orwedd ac anlladrwydd, neu mewn cynnen a chynfigen, *Ruf.* 13. 13. eithr rhodio yn weddus, megis wrth liw dydd, a chyrchu at y nod, am gamp uchel alwedigaeth Duw yng Nghrist Jesu. *Phil.* 13. 14. A'r Arglwydd pan wel ei bobl yn llesghau, wrth ddioddeu pwys a gwrês y dydd, efe a dery ei law yn ebrwydd at y gwaith; a'i fraich y casgl ei wyn, ac a'i dwg yn ei fynwes. *Esay* 40. 11.

*Gefn cynbauaf gwair ac ydau
Yr bwsmyn fydd mewn amryw fannau
Beunydd yn ofalus ddigon
I yrru ar eu gweinidogion.
Wrth weision fe ddisgwyliâ 'r meistred
Am iddynt weithio yn ddi 'marbed
Yn oed adeg y cynbaua,
Na choller dim drwy esgeulustra
Dymma siampal mae i ni ddisgwyl
I weinidogion yr Efengyl
Na ddyleu 'rhai sy'n cael eu galw
Segura yn y gorcbwyl bwnnw
Eu Meistr ai danfonodd yno
Nid I sefyll ond i weithio;
Gweithio tra mae 'r dydd yn para,
Fe ddaw 'r noson yr awr nesa.
Mae cynbauaf ein beneidiau,*

Yn

*Yn fwy o brws gan mil o weithiau
Na 'r holl fyd a 'r llawnder 'sy ynddo
Yn mis medi or maes yn 'mado.*

Er bod y cynhauaf yn amser o lawenydd i'r hwsmon, pryd y mae 'n gobeithio llenwi ei dai ac ystôr o wair ac yd, fel y gallo efe a'i deulu fyw 'n glyd, a bod yn gefnog i fwrw 'r gauaf.---Etto llawer gwaith y try yn adeg o alar a gofyd : canys yr hwsmon mwy a gofalus ar droue, a ddichon gael colled fawr gan ystormydd o wynt a gwlaw, i ddifetha yr hyn y rhoelau gymmaint ei fryd ar gael eu mwynhau; yn awr ni fedr ond synnu arno, heb ganddo ffordd yn y byd i'w achub oddiwrth y fath golled. Pa resyndod i'r gweled maes o lafur ffrwythlawn, yn gorwedd yn glwydi braenllyd ar y ddaear gan wlybanniaeth; neu ynteu y rhan mwyaf ffrwythlawn o honaw yn dyrrau hyd wyneb y tir, wedi ei golli a'i guro i lawr gan wynt ystormus.

Ar Gwél yr Adeiliad.

*O ystyr ein Tad nefol,
O'th babell wrth dy bobol
Ansuddiol 'feddi;
Di weli fod ein llamineth,
Yn wael beanydd dan wlybanniaeth
Ar ol ymboeni:
Ar gefn, y maes drwy 'r stwyddyn lefn,
Bu 'n dyfal dysn, yn awr fe ddarfu,
I'r Gogledddynt gladdu,
A'i chwythu i lawr drachefn,
Fe 'i gwnaeth ystormydd ambwg
Fo 'n ddigon drwg ei drefn.
Ein cri, sydd arnat Un a Thri;*

*Am faddeu 'n beie', i gasglu 'n ffrwyth',
I'n bysguborie', os gweli yn oré, ni
Ddeusyfwyn drwy fawr beddwch,
Gael tegwch genrys ti.*

Gweled llafur ffrwythlawn ar l' d maes, yn cael ei ddistrywio a'i wneuthur yn ddrwg ei drefn, gan yst-ormydd o wynt a gwlaw cymmheftlog, a eill ddwyn i'n côf y cyflwr truenus y bu Eglwys Dduw ynddo, mewn amryw oesoedd y byd; tan ystormydd o erlidigaethau a gorthrynderau gan ei gelymion. Megis yn amser y Caethgludiad i Babilon, a'r deg erlidigaethau cyntaf ar ol Crist, tan amryw Emprwyr creulonedd, megis Nero, Domitian, Traianus, ac eraill. Ac hefyd yn Lloeger lawer amseroedd, yn enwedig tan Deyrnasiad v Frenhines Mari, pan oedd y deyrnas hon yn noio o genllif yr afon a fwriedd Satan allan o'i safn, (Dat. 12. 15.) i geisio difetha, a chario ymaith gyd a hi wenith Duw, sef ei bobl of, pan oedd cynhauf yr Efengyl megis newydd ddechrau tan lywodraeth ddaionus y Brenin Edward, yr hwn a gymmerwyd ymaith yn ei febyd. Yna y rhustroedd y bleiddiad Pabaidd i mewn, a buan y troesant ddol-dir ffrwythlawn yn anialwch, gan fathru Seintiau Duw o dan eu traed, megis tom yr heolydd. Ps. 18. 42.

O na ffrwyth yn ein bumsor

Faint ein tragareddau ryner;

Rbager y blynyddoedd blinon

Gynt a gadd ein Tadeu ffyddlon.

Cael cynhauf teg a phrydlon,

Sydd gynfforddas iawn i'r bwfmon,

Rbager tywyd i'r m beb foddau,

I waredu ei wair a'i ydau.

Rheddiad mawr i ninnu os gwelwn,

*Iw cael rhydd-did a Chommissiwn,
I foliannu Duw y nefoedd,
Yn y dirgel ac ar gyboedd.*

*Fe orfyddau ir Protestaniaid;
Gyfardd gynt heb neb iw gwelaid;
Ninnau allwn flaen yr holl-wlad,
Ei addoli ef yn wastad.*

*Gorfoð gwylio, a chladdu eu gilydd,
Hyd y nos ar gefn y meusydd;
Aros yno tan y borau,*

Uwch ben y bedd yn canu hymnau.

*Gwagedd a morwynion oeddynt,
Yn dioddeu ferrio eu bronne oddiworthynt;
Dioddeu colli gwaed eu calon,
Am eu Crefydd a'u Proffession.*

Oni chymrwon ninnau siampal

I wasnaethu Duw yn ddyfal;

Y Mertyron byn er dychryn,

A godant Ddydd y farn i'n berbyn.

*Y cynhauaf a gyffellybir i ddiwedd y byd; canys
fel ac y mae ffrwythau'r ddaear y pryd hynny yn eu
haddfedwch, yn gymmwys iw torri i lawr, ai casglu
or maes i mewn: Fellu yn niwedd y byd, holl drigo-
lion y ddaear a fyddant yn addfed un ai o rās neu be-
chod, ac yn barod ir llefydd a barottowyd i bob un
o honynt. Ac yn amser y cynhauaf y dywedaf wrth
y medelwyr, Cefglwch yn gyntaf yr efrau, a rhwy-
mwch hwynt yn ysgubau, iw llwyrlosgi; ond cefgl-
wch y gwenith i'm hysgubor. Mat. 13. 30.*

*Am ddiwedd byd yr hoesmon cofia
Pan fy'ch ar ddiwedd dy gynhaua,
Gwedi casglu ffrwythau'r ddaear
I'th ysgubor ghyd yn gynnar.*

*Fella yr Arglwydd Dduw yn ddiau
Yn nydd y farn a gasgl ei Seintiau,
I drysordy mawr y nesoedd
Iw foliannu dros byth bythoedd.*

Gwelwch pan fo'r dydd yn byrrhau, yr haul yn cilio, a'r brynniau yn cysgodi, neu pa bella bynnag yr elo yn y flwyddyn, gwaetha yn y byd i gynhauaf. Fella dyn hefyd pa bella bynnag yr el mewn oedran, anhaws fyth ei dorri oddiwrth ei bechodau a chrymman edifeirwch, a'i gynhafa i mewn at Grist oddiwrth y byd a'r pethau sy ynddo. Cofia yn awr dy Greawdr yn nyddiau dy jeuengetyd, cyn dyfod y dyddiau blin, a nessler o'r blynyddoedd yn y rhai y dywedi, Nid oes i mi ddim diddanwch ynddynt, *Preg. 12. 1.* Mâb pedwar ugain mlynedd ydwyf fi heddyw: a wn i ragoriaeth rhwng da a drwg? a ddi-chon dy was di archwaethu yr hyn a fwyttaf, neu 'r hyn a yfaf? a glywaf fi bellach lais cerddorion a cherddoresau? pa ham gan hynny y bydd dy was mwyach yn faich ar fy Arglwydd frenin? *2 Sam. 19. 35.*

*Cofia dy Greawdr byfryd
Yn awr yn nyddiau dy jeuengetyd;
Cyn del benaint oer i'th crymmu,
Ac i'th calon ymgaledu.*

*Tan y gyfraith y gorchmynnir Lev. 12. 14.
Offrwm wyn a mynnod geisr, ----- 5. 6. 7.
Bustych jeuaingc a chlommennod,
Pr bobl yn aberth dros eu pechod.*

*Abiah yn unig oedd yu ddi-nam, 1 Ben. 14.
O holl deulu Jeroboam; 13.
Ynteu 'n jeuangc yn ei degwch
A gadd fynd iw fedd mewn beddwch.*

E

Titben

*Titheu 'n jeuange nad i Satan
Sugno 'r mer a'tb esgyrn allan ;
Dod dy hun i Gbrist dy geiwad,
Fe dalodd ddigon arud am danad.*

Edrychwn ar y meufydd a'r dolydd, ddyddiau gwy-
lmihangel, morchw th yw gweled pa ragoriaeth fydd
rhyngddynt yn awr, a chwedi pen ychydig o amser:
Doe 'n edrych yn llawnion, heddyw 'n ddigon lly-
mlyd eu gwadd. Doe a chnwd o d'wylennau ffrw-
ythlawn yn pwyso ir ddaear; heddyw heb hanes ond
am fonion sofflydd sychlyd, yn ddigon garw eu gwadd.
Trachefn, edrychwn ar y dolydd a'r porfeydd
rhywiog, pa rhagoriaeth fydd rhyngddynt yn y
dyddiau hyn, a dyddiau Gwyl-Ifan. Codwn ein
golygon ar y goedwig, ac wele 'r fath anluoso-
grwydd fydd yno; y coedydd wedi eu dinoethi; a'u
dail wedi crino ymaith. Felly am bob gwycheder a
moethau daiarol: y maent fel hun: y boreu y maent
fel llyseuyn a newidir. Y boreu y blodeua ac y tyf;
pryd-nawn y torrir af ymmaith ac y gwywa. *Pf. 90.*
5. 6. Awn ir gerddi, ac wele yno bob peth ar ddar-
fod yn ei ol ir ddaear. Cymmerwn daith ir berllan,
yno y ceir afalau bron-gochion, oedd gynt yn uchel
eu llê ar frig y pren; yn awr yn pydru hyd wyneb
y ddaear, a'r eirin yr un madd.

*Wel cofwch chwitbe jeungtyd ffol.
Daw 'r Angeu ich nol ar fyrder ;
Ni phriffia am nertb na glendid glwys
Pan ddelo 'i gymmwys amser.
Llawer heddyw ag uchel drych
Yn ddigon gwych a'mddygant ;
Y foru 'r tecca a'r gwycha eu gwedd
Yn llawer y bedd y byddant.*

Ar Amorelis.

Mor fuan Arglwydd 'troes dy law,
I beri i'r fro ei bore fraw :

Ei ffrwyth a'i thegwech yma a thraw

Ar fyrr a ddaw i ddiwedd ;

Lle 'rydoedd gynt yr yd a'r gwair

Drwy nerth dy air yn iredd ;

Yn awr pob pantie brynnie a bronn

Sy a golwg digon gwaeledd.

Os yn yr Allt i synny 'r awn,

Dail y Coed dan draed y cawn ;

A chwedi noethi 'r llwyni llawn,

Oedd gwirolan iawn i'w gweled :

Nid oes i'w gael un golwg bardd

Mewn maes na gardd ar gerdded ;

Pob blode', llystie' a ffrwythe' ffri,

O'u manneu gwedi myned.

Ac fellu 'r Ange a ninne is ne,

Mewn byrr yn llu a'n bwria o'n lle,

Duw gwna ni i'w gyfarfod fe,

Bob bwyr a bore yn barod ;

I fynd dros ennyd bach i'r Llann,

I gysgu dan dy gysgod ;

A phan el beibio dir a mor,

Dwg ni i'r ochor uchod.

M Y F Y R D O D A U

Y N Y

G A U A F.

ER nad yw'r gauaf mor gynfoddus i ddynion, a thymhorau eraill y flwyddyn; etto nid llai y dengys fawrhdi a gwrthiau Duw: ac er bod y ddaear yr amser hynny yn h. sp ac anffrwythlon, heb ddwyn ffrwythau a blodau, megis yn amser haf: etto gellir sugno llawer o bereidd-dra a meluster myfyrdodawl o honi, a barir galon ffrwytho o fawlir Creawdr, wrth ryfeddu am ei holl weithredoedd yn oed y tymor hwn.

Wele'r gauaf wedi dyfod, ac yn dechrau tywallt ei ystomydd am ein pennau. Y ddaear fel gweddwl alaethus, sydd yn gorwedd yn ei galarwisg, wedi ei diosg oi holl wychder ai thegwch gynt. Nid oes yn awr yn lle claiarwch twymyn iw thymheru, ond rhew caled, afrywiog yn llocheu yn ei mynwes: a'r eira megis cynfas wen, yn ymdanu drosti; fel na adweinir ond prin, y naill le oddiwrth y llall. Y cyfarwydda ar ei lwybr a ddichon yn awr gael ei dwyllo, a chyfeiliorni ymhell allan or ffordd. Darfu am ffrwythlondeb y berllan; ac yn y gerddi nid oes bywyd mwyach. Brigau'r coed a wisgir a lasieu gwynion, a'r bargodydd a chleddyfau llymmion. Cerddorion y twyni a aethant oll yn fud, heb hanes am eu miwfig a'u peromacth gynt.

*Yn lle un gog llawen gan,
'Albion lleoedd mae'r ddylluan.
Yn y twllwch, trwch y trig,
A nadeu dychbrynedig!*

Y defaid wrth eu curo gan dywydd hyd ochr y llechweddi a ddechreuant laesu ir caeau; a'r gwartheg hwytheu 'n drift eu gwedd, yn dechrau nesu at y tai, a bresu am y presb. Pob peth yn prysuro i guddio ei ben, tan yr achles a gaffo, rhag y tymhestloedd a'r oerfel fydd iw gorddiwes hwynt. Wele fel y mae'r dydd wedi byrrhau, a'r haul yn an-niben yn codi: Efe a rwyfa ir golwg trwy'r awyr ddu-dew, ac a wna amnaid ar y ddaear, a llewyrch gwan ar ei bellydr; eithr ni erys ond ychydig, nis cilio o hono or golwg drachefn, fel pettei heb allu ymhyfrydu, wrth wynebu ar y ddaear, neu 'n ofid ganddo weled yr holl greadigaeth yn y fath anhunedd.

Ar Freuddwyd y Frenhines.

*Wel dymma ddydd gaua
Wedi dyfod yn disa,
Pob peirieu hawddgara yn y goror:
Yr beulwen ar wastad
Sydd wan ei thywynniad,
A'r eira oer ei wisgad ar esgor.
Y cymmoedd cymmynt, eu tristwch trostynt,
Sydd yn rhuo a swm y rhewynt;
Ni seu defeidie, ar ben mynydde',
Gan y barig gwyn y bore;
Y gwartheg fydd yn gwrthod,
Mewn rhandir fod a rhyndod;
Mwy llefol ydyw'r llaesod,*

Er

*Er gorfod byw yn gul.
 Da fyddau i ninne', yn awr Ange',
 Fod ganddom noddfa dda ei chynneddfe;
 Dyna aua, pan fo reittia,
 Wrth Greawdwr a'n gwareda:
 Ieuengfyt cofiwch chwithau,
 Na's gwyddoch mwy na minnau,
 Na chlywir fwn y clychau
 Cyn Clammau 'n canu ein clul!*

Gan fod y gauaf yn dymmor tymniheftlog, pan fo'r hwn yn galed, i beri llymdra ar y ddaear, ac amryw golledion trymion, yn enwedig am ddefaid, pan na allant ymborthi ar wellt y ddaear, gan yr eira yn ei gorchguddio hi; a hwytheu hefyd eu hunain yn y man, yn cael eu claddu tan y lluwch. Neu pa gyfyngder bynnag trwy ystormydd a dryccin, a ddigwyddo i'n rhan yn y tymmor hwn: Etto dymma ein cyfur a'n cyhaliaeth ynghanol pob twrf a therfysg; sef, fod ganddom Geidwad hollalluog, fod ganddom yr Arglwydd yn Eddw i ni, yr hwn fydd yn rheoli ac yn llywodraethu pob peth yn y nefod a'r ddaear. Efe fydd yn rhoddi gwlaw ar wyneb y ddaear, ac yn danfon dyfroedd ar wyneb y meusydd. *Job. 5. 10.* Efe a ddywed wrth yr eira, bydd ar y ddaear. A'i wynt y rhydd Duw rew, a lled y dyfroedd a gyfyngir *Job 37. 6, 10.* Efe sy'n gwneuthur y cymylau yn gerbyd iddo, ac yn rhodio ar adenydd y gwynt. *Pf. 104. 3.* Rhai a ddywedant mae'r haul yw'r achos o wynt, eraill mai'r planedau: gan gyfrif y dwyreiniwynt i'r haul, a'r gogleddwynt i Jupiter. Ond fe ddywed yr ysgrythur mai Duw iw gwneuthurwr y gwynt. *Amos 4. 13.* Yna y cododd efe ac y ceryddodd y gwyntoedd a'r môr, a bu dawelwch mawr. Oerfel ac eccrwch y gwynt hefyd sy'n peri

rhew.

rhew. A'i wynt y rhydd Duw rew, a'r dyfroedd a guddir megis a charreg. *Job* 36. 10. Y cymmylau ynddynt eu hunain, ydynt deneuach na'r dwfr y maent yn ei gynnal; etto yn fwy o drwch na'r awyr, ym mhâ un yr ym ni yn anadlu. Gwelwn yma mor fawr yw gwrthieu'r Arglwydd, yr hwn fydd yn rhwymu'r dyfroedd yn ei gymmylau; ac er bod y gwynt yn eu chwythu a'u gyrru yn ôl ac ymlaen, er hynny nid ydyw'r cwmwl yn hollti danynt hwy. *Job* 26. 8. Eira medd un ydyw'r tARTH lleithig, yr hwn fydd yn codi i fynu o'r ddaear, i ganol yr awyr; lle y tewychir ac y troir ef yn gwmwl gan oerfel; ac oddiyno y disgyn i lawr drachefn megis tufwau o wlaen, nis iddo hilio'r ddaear: Yr hwn fydd yn rhoddi eira fel gwlaen. *Pf.* 147. 16. Er ei fod ynddo ei hân yn anian oer, etto wrth ei ffurfio yn yr awyr ag fydd (yn ôl tyb rhai) yn agos i'r ddaear; mae'n peri bod ynddo fwy o glaiarwch: a'i fod yn disgyn mewn rhai gwledydd poethion megis Tartaria, pan fo'r haf wresoccaf. Ac er bod yn hawdd gan eira doddi wrth wrës, etto mynydd *Ætna*, yr hwn fydd a rhiw gwrriddo yn wastad, yn fflammio o dan angherddol; ei thr ei goppa a guddir ag eira bob amser. Y cenillysg fydd ynghylch o'r un sylwedd a dechreuad a'r eira; ond ei fod yn tarddu oddiwrth dARTH fydd dwymnach; ac yn ei ddisgynniad i lawr gan oerfel, mae'n rhewi yn gerrig bychain o ja. Gwlaen fy'n tarddu oddiwrth leithder neu wlybanaeth y tir a'r môr; ac a dderchefir i fynu i'r awyr, gan wrës yr haul, lle y mae'n ymgymysgu ac yn troi'n gwmwl; ac yn ôl hynny wrth ewyllys y goruchaf, a ymollwng i fwrw i lawr drachefn, yn gawodydd difertlyd o wlaen ar y ddaear. *Job* 37. 12. Wel dymma rannau ei ffyrdd ef, ond mor fychan ydyw'r peth yr ydym ni yn ei glywed am dano ef! *Job* 26. 14. O ein dedwyddwch ni Griftno-

istnogion, fod ganddom y fath Dduw iw addoli, ac i fyfyrion arno! rhagor y Cenhedloedd oedd yn y tywyllwch gynt: rhai yn addoli 'r haul, eraill y lleuad, ac amryw greaduriaid eraill megis duwiau. Nid oedd ganddynt hwy ond y creadur, ninnêu sydd ganddom y Creawdwr, yr hwn sydd fendigedig yn dragwyddol. *Rbus.* 1. 25. Pa gyfyngder bynnag gan hynny y bo'm ni ynddo, etto dedwydd ydym pedfaem yn credu ac yn ystyried, mai Duw sydd noddfa, a nerth i ni, cymmorth hawdd ef gael mewn cyfyngder. Am hynny nid ofnwn pe fymmudai y ddaear, a phe treiglid y mynyddoedd i ganol y môr: Er rhuo a therfysgu o'i ddyfroedd, er crynu o'r myddoedd gan ei ymchwydd ef. *Pf.* 46. 1, 2, 3.

Ar Grimfon Felfed.

*Durw rbadol dy fawrhydi
Aneiri sydd yn Arwydd,
Mai ti ymbob cenhedlaeth
Yw'r unig bennaeth beunydd,
Nid oes na ba na gaua,
Na rbew nac eira garw,
Yn dyfod ond trwy wllys
Daionus iawn dy enw.
Dy ffordd sydd yn y corweynt,
Fe ddengys y debeuwynt
Ar gogleddwynt d'wrthiau glan:
Tydi a aonniau d'enw
Sy'n tanu rbew fel lludw,
Ar eira gloyw fel y gwlan:
Tydi sy'n gwlawio or nesoedd,
I beri ir aberoedd,
Liso 'n llynnoedd ymbob lle:
Tydi sydd or dechreuad,*

*Yn llywio haul a lleuad,
Er d'ioni yn wastad,
Dan y ne'.*

*Wrth bwy gan bynny un ennyd
Mewn cynfyd i mae cwynfan,
Am wared o bob trallod
Duw bynod ond dy bunan.
Nyninnau sy n' rbyfygu
Deusfu am iti ein safio,
Oddiwrth yr holl ystormydd
I'n ceurydd fydd yn curo.
Ein defaid wedi eu difa,
Yn yrroedd fydd dan eira;
Dwsn yw eu claddfa dan y clawdd:
Ac oni thry n' fwy tirion,
Bydd llydan iawn golledion,
I'r fro hon na furia yn hawdd,
Os gweli yn dda rbag bynny,
Natturiol feiriol 'forn,
O Dad anwylgu dod i ni:
Ond gwneleu yn ol d'wllys,
Gwna ninnau yn fodlonus,
I'tb anrhydeddus wrthiau di.*

Megis y mae rhew ac oerni yn ll'dd ac yn difetha
chwyn y ddaear amser gauaf; fellu croesau a thrall-
odion y byd hwn, sy n' marwhau llawer ar drachwan-
tau ac ynfydrwydd ynghalon Dyn. Y tir caled a-
frywiog weithiau a feddalhâ riw ychydig yngwres
y dydd; eithr pan elo 'r haul unwaith drosto a
machlud, buan y try yn ei ol, iw hân galedrwydd
cyntaf: Fellu calon dyn; er iddi unwaith gael ei
meddalhau gan edifeirwch, etto buan y try yn gar-
reg (Ezec. 11. 19. --- 36. 26.) oddieithr i haul cyf-
iawnder dywynnu arni yn wastadol. Mal. 4. 2.

Pan fo 'r Arglwydd yn câu 'r ffurfafen a chymm-
ylau, a'r wybr gymmysgld uwch ben, yn fawr ei
therfysg a'i chynnwrf, a'r cymmylau du-dew yn
dechrau gollwng i lawr eu llifeiriant, yn gawodydd
o wlaw, eira a chenllysg: y perheu hyn a eill ddwyn
i'n cof, yr erchyll a'r ofnadwy dymmhestloedd ei
lid a'i daigofaint ef, yr hyn a dywelltir ar yr holl
rai annuwiol, yn niwedd y byd. *Sal. 11. 6.* Yna
y dywed efe hefyd wrth y rhai a fyddant ar y llaw al-
iwy, Ewch oddiwrthyf, rai mellrigedig, i'r tân trag-
wyddol, yr hwn a barottowyd i ddiabol a'i angylion.
Mat. 25. 41.

Yn gymmaint a bod y n's y gauaf yn h'r, a'r h'n
yn hyll ac anghynfforddus; yltirown fawr ddaioni 'r
Arglwydd, yn ordeinio lleuad a ser yn y ffurfafen i
lewyrchu ar y ddaear, ac i oleuo ei thrigolion. Pan
edrychwyf ar dy nesoedd, gwaith dy fysedd; y lloer
a'r ser, y rhai a orleiniast. Y lleuad a'r ser i lywod-
raethu 'r n's; canys ei drugarodd fydd yn dragy-
wydd. *Pf. 8. 3. ---136. 9.*

Y lleuad bardda ei llewyrch-----dirion,

Dyro i ni gynnyrch,

Goleuni, i geulennyrch,

Y byd byll, tan awyrl dyrch.

Mor byfryd dy helyd' y bydd,---- --tyne

Yn tanu drwy 'r gwledydd

Llinos aur y lliw-nos fydd,

Yw lleuad ein pen llywydd.

Y lleuad yw 'r lleiaf a'r nefaf i'r ddaear o'r holl
oleuadau eraill; yr hon hefyd fydd yn derbyn ei gol-
euni gan mwyaf oddiwrth yr haul; ac wrth hynny
yn cysgodi 'r Eglwys *Can. 6. 10.* yr hon fydd yn der-
byn ei holl brydferthwch a'i gogonian oddiwrth Jesu
Griff, haul Cyfiawnder. *Jaan 1. 16. Mal. 4. 2.* Ei maint
fydd

fydd beth llai na'r ddaear, ai phellder oddiwrthym ni, fydd dros bedwar-can-mil o filldiroedd. Pellder yr haul oddiwrth y ddaear, fydd ynghylch deg miliwn; a'i led o'r naill ochr i'r llall, yn wyth gan-mil o filldiroedd. Y ffr. hefyd oblegid eu peldra annychymmygol, fydd yn dangos i ni megis gwreichion; ei h. i. mae pob un o honynt yn swy na'r ddaear; rhai gant o weithieu: a'r agosaf o honynt yn uwch filoedd o weithieu na'r haul: yn gymmaint ac y byddeu Eragd Cannon, er myned yn llym, ynghylch Saith-gan-mil o flwyddau, cyn cyrrhaeddyd yr agosaf o honynt. Mor fawr gan hynny yw yr hwn fydd, yn eu cynnal oll, trwy air ei nerth. *Heb. 1. 3.* Derchewch eich llygaid i fynu, ac edrychwch pwy a greodd y rhai hyn, a ddwg eu llu hwynt allan mewn rhifedi: efe a'i geilw hwynt oll wrth eu henwau; gan amllder ei rym ef, ai gadarn allu, ni phalla un. *Esfay 40. 26.*

*Rhyfedd rhyfedd Arglwydd Jeshu,
Mor anfeidrol yw dy allu,
Syn cynnal pob-peth or dechreuad;
O leied wyddom ni am danod!
Gelwi'r ser er amled ydynt,
Wrth eu benwau bawb o honynt;
Gostegau'r mor, pan glywe, a'i gynnwr
Unwaith eiriau ei wneuthurwr.*

*Arglwydd beth yw dyn it gostio. Pl. 8. 4
Chwaitb na meddwl fyth am dano:
Ond dyn a fynnit wedi'r cyfan,
Er iddo gostio i ti dy bunan.*

Daliwn sulw ar ddyddiau byrrion y gataf; tebyg ydynt i amser pob Cristion yn y byd presennol: canys y dydd nid yw y pryd hynny ond prin gwawrio, nis iddo ddechrau tywyllu yn ei ol. Felly nid yw dyn ond megis gwneuthur ymddangosiad yn y byd; ac yn

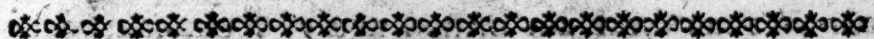
ddisymmwth efe a ddislanna ymaith o'r golwg, fel na weler ei widd mwyach. *Dyn sydd debyg i wagedd; ei ddyddiau sydd fel cysgod yn myned beibio.* Ac fel y mae'r dydd yn arwyddo'r bywyd trancedig hwn; fellu hefyd y mae'r noson h'r dymmhestlog sydd yn canlyn, yn arwyddo gwedd a meithder tragwyddoldeb o drueni yn y byd a ddaw. Fe ddywedir fod rhai o'r *Meribyrion* gynt, yn cael eu taflu allan o dai dros nŷs yn noeth lymmun i ganol yr oerfel; ac yn y bore cael eu llosgi â thŷn. Wele yr oedd y tormentau hyn yn doft, eithr nid cyffelyb ir hyn a deimla y rhai colledig, yn y *Tophet* diwaelod; Lle nid yw eu pryf hwynt yn marw, na'r tan yn diffodd. *Efay 66. 24. Marc 9. 44, 46, 48.*

Ar y Fedlau fawr.

*Mae yn y gauaf ini gyweith,
Ddi ddislawrwydd o dda ystyrieth,
Sydd beletb iawn o byd:
Ei ddyddiau byrrion a rydd arwyddion,
O helynt gwaeledd pob trigolion,
Tra bon yn mynd trwy'r byd.
Amser gauaf ymbob lle,
Yr baul sydd dene' ei d'wnniad:
Y seintiau yn amberffaitb sydd,
Nis delo eu dydd diweddiadd,
N'ol bynny, cant d'wnnu,
Heb d'wllu fyth eu dydd:
Na machlud, baul hesyd,
Eu gwynfyd dan riw gudd.
Ond ti sy'n hosi mezen drygioni,
Cofia'r hir nos fawr ei boerni,
Sy'n peri t'wllni ir tir.
Mae ganddi wyneb tragwyddoldeb,*

O dru-

O drueni iti yn ateb,
 Mewn undeb mawr yn wir.
 Er cael nos gauaf ser yn rbad,
 Neu leuad i'th oleuo;
 Nid oes yngwlad y Fagddu fru,
 Ond caddug du i'th cuddio:
 Gan hynny, gad bechu,
 Heb oedi o'r neulltu 'n awr;
 Cei oleu cu beulwen,
 Gwlad Gofen glud ei gwawr.

Am ARDDU.

EDifeirwch a thristwch Duwiol am bechod, a oso-
 dir allan yn yr ysgrythur, tan rith arddu neu droi
 'r ddaear; canys fel y mae'r aradr yn agoryd y tir,
 (*Esay* 28. 24.) ac yn tloi'r tu pridd i fynu ir gwy-
 neb, fel y gellir gweled pa fath dir a fydd; ac he-
 fyd yn dadwreiddio yr holl berheu diffeth a fo 'n ty-
 fu ynddo: Fellu y mae gwir argyhoeddiad yn rhwy-
 go ac yn egor calon pechadur, (*Joel* 2. 13.) gan dda-
 tguddio yr hyn a fo ynddi; ac hefyd yn dadwreidd-
 io pob melus-chwanteu a gwyniau llygredig, oedd y-
 no yn tyfu wrth eu natur gynt.

Ni a wyddom fod y ddaear yn gofyn ei brynaru
 cyn y bo cymmwys i dderbyn had: Fellu yn wir y
 mae calon dyn, cyn y tyccio had gair-Luw ynddi, a
 ffrwytho allan o honi mewn buchedd ac ymarweddi-
 ad. Braennerwch i chwi fraenar, ac na heuwch mewn
 drain. *Jer.* 4. 3. Nyni a gyfrifem hwnnw yn hwf-
 mon pen-ffol, yr hwn a haue ei hâd ar wyneb tir, heb
 i aradr erioed fyned trwyddo: gan ddisgwyl arno
 ddwyn cnwd yr un môdd a phe buaseu yn ei aredig
 fel

fel yr oedd yn gofyn, cyn rhoi 'r hâd i lawr : eithr llawer mwy ofer i ni feddwl y d'chon yr had ysprydol fodd i mewn a ffrwytho allan o galon dyn ; yr hon wrth natur fydd megis rhof-dir gwyllt ac oerodd heb erioed ei arddu ; oddieithr i aradr gair Duw yn gyn-taf fyned trwyddi iw brynaru ai dryllio am bechod. *Pf. 51. 17.* Pwy a ddyry beth glân allan o beth aflan ? neb. *Job. 14. 4.*

Gwaith trwm a blinderog yw llafurio 'r ddaear, ac fydd hefyd yn gofyn peth gofal yn ei gylch ; canys os yr arddwr a edrych o'i cl nê oi flaen, geill yr aradr yn fuan fynd am ormod neu ry fach, neu redeg allan or ddaear i beri malciau, y rhai a gyft iddo eu torri drachefn neu fod yn y golled ; hefyd i wneuthur y gwys yn anwaftad, fel ac i bo yn anhaws dal yr aradr arni, ac a fydd raid iddo boeni peth ychwaneg yn ei chylch cyn y d'i yn union megis o'r blaen, a hynny o eifeu edrych yn ddigon-manwl at ei waith. Rhaid i'r Cristion fod mewn llafur a lludded (*2 Cor. 11. 27*) yn gwrando, darlien, gweddio, a gwylio yn fynych, a bod yn ofalus iw gadw ei hun mewn tymmer dduwiol ; eithr os efe a ymollwng i fyned ar ol porthen eraill yn fwy na phethen Duw ; a dechrau oeri ei serchiadeu a difrawi ei galon, buan yr ymedy gair Duw allan o honi, heb ofn na chariad yr Arglwydd yn gweithio ynddi megis gynt, i ewyllysio a gweithredu o'i ewyllys da ef. *Phil. 2. 13.* Ac o herwydd hyn geill fod yn gyfyng arno cyn y delo ir cyflwr dedwyddol yr oedd ef ynddo or blaen : megis y mae 'n siampl o hyn, *Dafydd, Solomon, Petr,* ag eraill.

Y llafurwr eill wnethur llawer o ddefnyddiau buddiol a llefol o waith ei ddwyllaw ac amryw bethau o'i amgyleh, os ymry efe i ofod ei ben a'i galon at y fath beth ; ac oni wneiff, pa ragor fydd rhyngddo a'r niferllaid a fo 'n cyd weithio ag ef. Diau oni ymar-
fera

fera Cristnogion ag ystyriaethau cyffelyb i hyn, mae
 'n enbyd y cyfyd rhai o'r hen Genedloedd yn eu her-
 byn yn y farn : Canys fe ddyweddir am danynt hwy,
 pan elent allan y bore i arddu 'r ddaear, cyn dechrau
 i gwaith ; eu harfer ydoedd gosod un llaw ar gorn
 yr aradr, ac a godent y llaw arall i fynu at *Ceres*,
 fef duw yr yd, fel y galwent hwy ef ; i ddangos
 mai e'u disgwyliad am ffynniant ar eu llafur, a llaw-
 der o ffirwythau i'r ddaear oedd oddiwrtho ef.

Cofia y llafurwr beunydd

Lafurio am y bwyd ni dderfydd ;

Pan fo dy gorph drwy deg a bagar,

I'n poeni wrth lafurio 'r ddaear.

Cofia fod dy galon oerddu

Yngynta yn gofyn ei brynaru,

Cyn y tyfo o boni un weithbraid ;

Er daioni i dy enaid.

Y diog ddyn nid ardd y gaua,

Am bynny 'r eiff ef i gardotta ;

Ond gesn cynbauas ofer gwaeddi,

Arglwydd, Arglwydd, agor inni. Mat. 25. 11.

O danfon dy air dwfn Duw Jon---eghur,

Drwy oglawdd fy nghalon ;

Brynaera brenin A'ron,

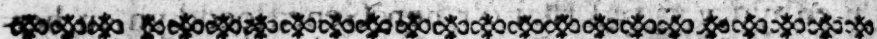
Brynniau 'mrest brico yn y 'mron.

Braenu' wnes ein brenin ni---mewn pechod,
pa och a fydd immi !

Fyth, oni ddychwelaf fi

Aftad, er moliant itti.

Yng-

Yngbylch H A U.

HA U yn yr ysgrythur a gymmerir lawer ffordd, ac fydd yn arwyddo amryw betheu neulltuol; megis yn gyntaf, am wneuthur elusen, neu rannu ym mysg tlodion. 2 Cor. 9. 6. Yr hwn fydd yn hau yn brin, afed hefyd yn brin, a'r hwn fydd yn hau yn helaeth, a fed hefyd yn helaeth.

Yn ail, pregethu'r Efengyl; canys fel y mae'r hauwr yn tanu'r hâd ar lled y maes, fellu y mae'r Gweinidog yn tanu gair Duw ym mhllith y gynnulleidfa. Yr hauwr a aeth allan i hau ei hâd. Luc 8. 5. Fe a droddir am un Mr. *Philip Henry*, Gweinidog Gair Duw, yn lle a elwir *Broad Oaks* yng Nghent. Yn ôl ei droi allan o'r Eglwys yn amser dychweliad y Brenin *Charles yr eilfed*; ei arfer oedd y rywan ac yn y man, pregethu ym mysg e'i gymdogion: ac un tro wrth ddychwelyd adreu o'i fwydd, digwyddodd iddo gyfarfod a'r gweinidog oedd yn perthyn i'r Eglwys; ac ebe efe wrtho; "Syr, mi gymmerais rydd-did i danu lloned llaw o hâd yn eich maes chwi." "A ddarfu ichwi felly atebodd y gwr-da arall, yr Arglwydd a roddo iddo ei fendith! y mae digon o waith inni bob un".

Yn drydydd, claddu'r meirw, canys cyrph dynion ydynt megis hadeu yn y ddaear, hwy a godant i fynu o'r llwch drachef. 1 Cor. 15. 42. 43. Yr egin jeuaingc, gwelwn hawddgared eu gwedd, pan font newydd ymddangos allan o'r ddaear; tebyg i hyn a fydd cyrph y Seintieu, pan ddeuant allan o'u beddau, ac y cynnullir hwynt o eithaf y nef. *Marc.* 13. 27.

Yn bedwerydd, edifeiriol ddaerau, y rhai syd yn llifeirio

MYFYRDODA U

llifeirio oddiwrth galon ddychweled, pan ddel arni for-
 riant duwiol oblegid ei chamweddau yn erbyn santei-
 ddrwydd Duw. Y rhai sydd yn hau mewn dagrau,
 a fedant mewn gorfoledd. Ps. 126. 5.

Yn bumed, efe a gyffelybir i bob math o wei-
 thredoedd yn gyffredrin : gwybyddwn mai megis am-
 fer hau yw y bywyd hwn i ni oll, erbyn cynhauf
 mawr tragwyddoldeb. Gan hynny yr hwn, sydd
 yn hau ir enawd o'r cnawd a fêd lygredigaeth : eithr
 yr hwn sydd yn hau ir Yspryd, o'r Yspryd a fêd
 fywyd tragwyddol. Gal. 6. 8.

*Hau y tir yn enw'r Tad
 Oren-rad, i rhy'r awron ;
 Duw a hau gras o'r ne,
 A'i eiriau'nghilie'nghalon.*

*Mben ennud bach a gwedd mwy hawddgar,
 Yr bad a'mddengys etto o'r daear ;
 Onabawn inne a'r un ymddygiad
 In nydd mawr yr adgyfodiad.*

*Fel y'r hauwm ein bad ymma,
 Felly y meduwn yn y nesa ;
 Dawn Duw yw Cariad perffeth,
 Ond cyflog pechod yw marwoleth. Rhuf. 6. 23.*

*Nad ir galyn neidr galon, --- Gwir Oglud
 Yr Eglwys berffeithlon ;
 Ei llenwi a'i gynllwynion,
 Na hau ei efrau yn bon.*

*Y fall o boni allan ---- tro'n Iesu,
 Teyrnasa dy hunan ;
 Terrer ei ben a'th Tarian,
 Ninnen tyn o neu y tan.*

LLYFNU.

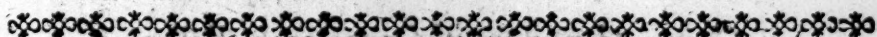
ONi bae i'r hwsmon lyfnu ei dir ar ol ei hau, ei holl boen a yddei yn ofer; ai gost i gyd ar goll; canys os yr had a adewir ar wyneb y tir, heb i'r ôg iw fodd i'r prdd; ond odid fe ddaw adar ar ei draws iw gippio ymaith a'i ddifetha, cyn iddo erioed wreiddio a fettle yn y ddaear. Fellu ninneu hefyd yn ol hau gair Duw yn ein plith, oni bydd i'r Yspryd Glan, ynghyd a'n dwys ystyriaeth ninneu am dan ei fodd i mewn i'n calonneu, buan y daw'r gelyn di-afol ac a'i dug ymaith o honom, rhag inni gredu a a bod yn gadwedig. *Luc. 8. 5.* Ac mae'n enbyd mai dymma'r achos fy'n peri ei fod yn tyccio cyn lleied ir rhan fwyaf o ddynion: Llawer a gymmerant eu Bibl yn eu llaw, neu riw lyfr da arall, ac a ddarllennant ynddynt dros ychydig: hwy a gyrchant i'r llanneu i wrando pregethau, ac yn ol i hynny, fynd trosawdd, meddylant fod eu holl dasg ar ben, a'u dyledswydd wedi darfog, pan na'd yw, yn wir, nes i hynny, nac yw gwaith y llafurwr, yn ol tanu'r had ar wyneb tir: y peth angenrheidiol fydd etto yn ol; sef, ôg i fynd unwaith drosto, iw fodd i mewn i'r ddaear, os disgwulir am iddo wreiddio a ffrwytho i fynd drachefn, a derbyn cnwd oddiwrtho. Fellu angenrheid i ninneu, nid yn unig wrando, darllen, chwiliaw, a dysgu gair Duw, ond hefyd o mewn ei fwynhau, fel y cofleidiom ac yr ymgynhaliom yn wastadol wrth fendigaid o baith y fuchedd dragwyddol.

*Y jawl a hano ei faes, cyn ffynnu,
 Tu ol ei droi rhaid iddo ei lyfnu;
 Oni te mae lle iddo ddisgwyl,
 Fynd yn ofer ei holl orchwyl.*

*Yr og ffraeth a'i hamal ffrewyll,
Sydd yn gwneud y cwysf n gandryll;
Hefyd yn malurio'r cloggiau,
Sy'n rbwystro'r egin yn ei blaenau.*

*I galon newydd ei brynaru
Gan edifeirwch, sydd er bynnu,
Yn gosyn ei llyfnbau ymbellaeb,
Fel y dygo ffrewythau amlach, Joan 15. 2.*

*'Does geffyl cul yn c'alynd--ymeulyd,
Na mul yn y dyffryn;
'Does un ych dwys iawn achwyn,
I'r og, mwy diog na dyn.*

D Y R N U.

DWriad yr hwsmon yn gosod ei yd ar y llawr iw ddyrnu, yw ei neulltuo a'i ryddhau oddiwrth y gwallt a'r peuswyn: ac er iddo ei ffustio a'i gnoccio yn ddwys dros ychydig, fel pettei 'n ddig wrtho; etto fe gymmer ofal rhag gwneuthur niweid iddo, na figo'r dalchen ond lleia ac a allo; a phan welo efe ef unwaith wedi ymadel yn lân a'r gwallt, yna fe i try heibio, ac ni châr mono mwyach.

Fellu'r diben i ba un y dyrna Duw ei bobl ag amryw gystuddiau yn y byd hwn, yw eu tynny a'i didoli oddiwrth eu pechodau, iw puru a'u gwneuthur yn gymmwys i'r nefoedd; Eithr ffyddlon yw efe, yr hwn ni âd eu ceryddu uwchlaw yr hyn allont ei oddef; eith a wna ynghyd a'r temtasiwn, ddiangfa hefyd, fel y gallont ei ddwyn, 1 Cor. 10, 13. Megis

eu dyddiau y bydd eu nerth. Deut. 33, 25. Yna pan orphennir y gwaith da, yr hwn a ddechreuwyd ynddynt, yr Arglwydd au' cymmer hwynt atto ei hun i'w deyrnas uchod; Yno yr annuwiofion a beidiant a'u cyffro; ac yno y gorphwys y rhai lluddedig. Job 3. 17.

*Arglwydd nefol gwna fi'n ddiddig
Yma i ddiedden dros ychydig
Pa faint bynnag fo 'ngoribrymder,
Fe ddaw diwedd arno ar fyrder.*

*Nid yw dy wia!en yn ceryddu
Neb ond fel y maent yn baeddu;
Diwedd cystydd yw ein gwella,
A'n cymmwyso i'r bywyd nese.*

*Gwnei ddyn yn werthfawroccach. Essay 12, 13.
Nag aur coeth oedd gynt fel sotbach;
Fel y byddo yn ddinasydd
Cymmwyso yng Nghaersalem newydd.*

*Gwell d'wrnod o drallod i'n dryllio---- 'n awr
Am amwiraidd 'n dwylo;
Na bod fyth 'n y byd a fo,
Yn ein dyrnu a'n darnio.*

N I T H I O.

PAn ddaeth Joan fedyddiwr i barotti ffordd Crist, efe a ddywedodd am dano, ei fod ef a'i wyptyll yn ei law, ac efe a lwyr-lanha ei lawrdirau, Mat. 3. 12. Gair Duw fydd

Yna
wyd
hun
liant
dig.

fydd megis gwyntyll ynllaw'r Ysbyd Glan i chwythu
ymaith drachwanten pechadurus allan o galonneu
dynion. fel us a pheuswyn oddiwrth yr yd ar yllawr :
Hefyd yr Arglwydd a neulltua rhwng yr annuwiolion
a'i bobl e'i hun, a hynny a wnaeth yn aml yn y byd
hwn; pan chedau'r anffyddloniaid allan o'r Eglwys,
fel peiswyn allan o'r llawr, heb neb ond pŵr etheledi-
gion Duw yng Nghrist yn cadw eu lle. Eithr efe a
wna hyn yn fwy eglur ac effeifhiol yn nydd y farn
ddiweddaf; pan gasgl efe ei wenith iw ysgubor, ac y
llysg yr ūs a thŷn anniffoddadwy Matt. 3. 22.

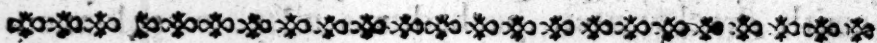
*Fe ddaw dydd. y Tad bendiged
A wyr ei hunan pa cyn gynted;
Pan ofodir lawer milldir,
Y defaid draw oddiwrth y geifr.*

*Er ir da a'r drygionus yma,
Gyd yfed a chyd fwytta;
Gyd orwedd a chyd godi,
Daw amser etto i'w didoli.*

*Ac er iddynt rai bob graddan,
Gyd fynd i'r llan y suliau,
Gyd fynd at fwrdd yr Arglwydd;
Fe'u neulltuir yn dragywydd.*

*Chwyth yn lanwaith ymaith bob us---celiog
O'm calon ddrygionus :
A dod le Duw yn dy lys,
Er dy Enw daïenus.*

Cyflwr

Cyflwr NIFEILIAID.

Y'R enwog did parchedig, *D. Martin Luther*, sy 'n adrodd am ddau *Gardinal*, (sef prif lywodraethwyr Eglwys Rhufain, tan y *Pab*,) oeddynt ar u siwrnai i gymmanfa *Constance*; digwyddodd ar y ffordd iddynt glywed llais dyn yn wylo mewn maes o'r neulltu: a phan nesaſant atto, hwy a'i gwelent ef yn sefyll uwchben llyffant, a'i olwg yn graff arno: Gofynnent beth oedd yn peri iddo fod mor drist a chythryblus: dywedodd ynteu mai 'i galon oedd wedi toddi wrth ystyried mawr drugaredd Duw tuag atto, na ddarfu iddo ei greu ef, yn fath creadur gwael a hwnnw: gweddus a fyddeu i bob dyn, fod ynddo 'r fath deimlad.

Gwelwn fel y creodd Duw y nifeiliaid, a'u pennau tua'r ddaear, i ddangos mai oddi yno yr oedd iddynt hwy dderbyn eu holl gynffwrdd: Litrh ef e a greawdd Ldyn a'i ben i fynu tua'r nef iw addoli; gan arwyddo mai oddi yno y'r oedd iddo ef, ddisgwyl am ei ddedwyddwch pennaf: oblegid ei fod o sylwedd anfarwol, fel na' does dim ond Duw e'i hun, cill lenwi a digoni e'i enaid.

Ystyriwn fawr ddaioni 'r Arglwydd yn trefnu nifeiliaid i'n helpu i lasurio 'r ddaear, i ddwyn ein beichiau, ac arbed ein cyrph; er na phechasant hwy-erioed yn erbyn eu Creawdr, etto maent yn gorfod cydoddef cynneddf y fellith a syrthiodd ar ddyn yn y cwmp, trwy gyd boeni ag ef ar y ddaear: ein pechoar ni a dynnodd i lawr arnynt hwy, yr holl adfyd a'r cyfyngder y maent ynddo. Yr aposttol sy 'n dywedyd, fod pob creadur yn cyd-ochneidio, ac yn cyd-ofidio hyd y pryd hwn; dan obaith y rhyddheir ef

ef o gathiewed llygredigaeth i' ydd-did gogoniant
plant Duw. Rhuf. 8. 21. 22.

*Duw a drefnodd i'r nifeiliaid,
Oes ferr a helynt galed;
A'r caledi bwn a fyrthiodd
Arnynt, pechod dyn a'i tynnodd.*

*Gorfydd iddynt bwy mewn cernel,
Fod a'u penneu wrth y fuddel;
Pan fo dynion yu eu llawnder,
A'u traed yn rhodio mewn ehangder.*

*Wel dymma ffrwyth ein hannuwiolder,
Oni edifarhawn, daw'r amser,
Pan font bwy yu rhydd oddiwrtbo,
A ninneu'n rhwym ein traed a'u dwylo.*

*Pan ddaetbost pechod syndod sail --i'r byd,
Ni'rbedodd dy wiail,
Anafu dyn a nisail,
Na Mab Duw, ni bu dy ail.*

Gofal am NIFEILIAID.

Nifeiliaid oedd cyfoeth a chynhaliaeth pennaf
y Patriarchaid a'r hynafgwyr yn yr oesoedd
cyntaf: A'i plud oedd saith mil o gamelod, a
phum cant o afynnod. Job. 1. 3. Y stamp neu'r
argraff ar eu harian yn yr amser hynny, oedd llin
ych, neu ddafad. Fellu y creaduriaid hyn sydd werth-
fawr gan bob hwsmon hyd heddyw, o herwydd pa-
ham

ham eu gofal yw, am eu trin a'u porthi fel y bont yn gofun, iw gwneuthur yn gymmwys i'r fatchnad. Eraill a font yn bwriadu eu cadw, byddant ofalus hefyd am eu torri i lawr, a'u dysgu i weithio a myned i siwrnai mewn pryd; a manwl borthi y rhai blithion, fel y rhoddont laeth, ac y magont eu rhai bychain.

Pan glybu rhiw Bendefig, am y fradwriaeth greu-lon a wnaethai Herod, ar fechgyn bychain Bethlehem, pan anwyd ein Harglwydd, yr hwn ni spariodd ei fab ei hun ychwaith; efe a ddywedodd mai gwell oedd bod yn fochyn i Herod, nag yn blentyn iddo. Goch-cled eraill rhag bod hynny yn rhy wir am danynt hwytheu. Pa sawl pen-teulu sydd yn mwrddro eneidieu i plant a'u gweinidogion; le eu hunain hefyd. Pwy sydd mor ofalus am eu maethu a'u porthi a llaeth gair Duw, yr hwn hefyd yw bara'r bywyd, ac i weddio yn dibaid, (Ysai. 5. 17.) am radd bendithion yr yspryd Glan, ac a ydynt am borthi eu nifeiliaid; nag mor ofalus am frwyno eu trachwantau, a'u dysgu i fod yn offerynnau i glodfori eu Creawdwr, ac a ydynt am borthi a thorri i lawr eu buстыch a'u hebolion jeuainge. Fe ddywedir am y Persiaid, mai'u harfer oedd danfon eu plant i riw ysgol bellennig, cyn gynted nag y meddynt siarad, ac na fynnau i rhieni olwg arnynt dros saith mlynedd, rhag iw mabiaeth hwy wneuthur gormod niweid iddynt. Fella iawn a fyddau i rieni Cristnogol wneuthur eu gorau i gadw eu plant rhag myned a'u pennau mlaen mewn gormod rhwyg a rhyddid did daiarol; oblegid oni arweinir hynny hwynt i bechodau gwaradwyddus yn y byd hwn; etto, mae yn eu caledu oddiwrth wir grefydd, ac yn enbyd rhag iddo brisio yn ddaniffr tragwyddol iw heneid-

O na ofaleu pechaduriaid
 Beth llai 'm y corph a mwy 'myr enaid ;
 Llai am betheu 'r byd a dderfydd,
 Mwy am betheu sy 'n dragywydd.

Gofalu am ei war mae'r siopwr,
 G of alu am yd a'i dda mae'r ffarmwr ;
 Ond ni chredau neb cyn lleiaid,
 Sy'n gofalu am yr enaid.

Ceistwch deyrnas nef yn gynta, Matt.
 Ni thal moi cheisio, medd rhan fwy :
 Wele fe ddaw amser etto,
 I wybod beth a fydd e'i beisio.

Fy'ngofal fo'n amal fy Nuw---d'ionus.
 Am danad, beth ydyw ?
 Gofalon trist, ond distryw,
 A blinder tra bydden byw.

NIFEILIAID ar goll.

Nifeiliad a dorrant allan dros glawdd. o dir eu per-
 chennog, ac ymaith a nhw ar eu hynt, yn wysg
 eu penneu, heb wybod i ba le. Yna 'r perchennog
 ynteu a ddechry godi allan, i edrych ar eu hôl, gan
 yspio yn fanwl am ôl eu traed, a'u crio mewn llannau
 a threfydd, nis dyfod o hyd iddynt : Yna pan gaffo
 efe y'r hwn a gollaseu, fe i dug adrau yn llawen, heb
 feddwl am y goft a'r drafel a gafodd efe yn ei gylch.
 Matt. 15. 4, 5, 6.

H

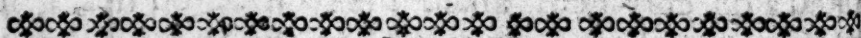
Dymma

Dymma siampl i ni fel y torrodd dyn dros glawdd gorchymmum ei Greawdr, allan o'r borfa felus o hap-pusrwydd, yn yr hon y gosodaseu efe ef ar y cyntaf. *Preg. 7. 29.* Gan grwydro yr anialwch mewn ffordd ddisathr, heb obaith byth am ddyfod yn ol; oni bua-seu i'r Arglwydd ei hun eu tywys hwynt ar hyd y fford uniawn; i fynd i ddinas gyfanneddol *Pf. 107. 4 7.* Ac fellu y daeth efe ynghyflawnder yr amser (*Gal. 4. 3.*); gan eu cymmeryd un o ddinas a dau o deulu, a'u dwyn i Seion (*Jer. 3. 14*); O na folian-nent yr Arglwydd am ei ddaioni a'i ryfeddodau i feibion dynion: *Pf. 107. 8, 15, 21, 32.*

*Arglwydd trwy'r ynsydrwydd's ynddom,
Delled y cyfeiliornasom;
Heb weld ein bod oddiwrtb dy lwybrau,
Yn mynd i'n poeni a'r ein pennau.*

*Diolch a chan moliant itti,
Am ymweled a'n trueni;
A dywad i'n bymosun adreu
I deyrnas nefoedd yn dy freichieu. Esay. 40. 11.*

*Gwnaeth bugel yr Isr'el ei ran,--dofodd
Y defaid aeth allan:
Dug drwy bob lewyg i'r lann,
O bechod, ei braidd bychan. Luc. 12. 32.*

N I F E I L I A I D yn pesgi.

PAn droer nifeiliad i fewn porfa dda, hwy ddechreuant fynd yn rhodresgar, fel na cheir ond prin dywad yn agos attynt, na ddechreuant godi eu fodlau, a dibrisio pob peth o'u cwmphas. Fellu rhadynion

dynion pan ddelont i ychydig o bower neu allu;
dechreuant ymgodi a balchjo. gan chwennych fathru
eraill tan eu traed.

Nid yw'r 'nifail a fo yn ei besgi yn dallt un gronyn
o feddwl ei berchennog, fod yn alowio iddo 'r fath
changder, rhagor ei gyd greaduriaid eraill. Fellu
ychydig o ddynion sydd yn ystyriaid; fod cyfoeth a
brafter y byd hwn, yn prifio yn wenwyn chwerw i
laweroedd, ac yn eu cadw yn ol o'r dedwyddwch, yn
y byd a ddaw. Gwelwn siampleu o hyn yn Deifes,
a'r goludog arall yn yr Efengyl. *Luc. 12. 16.*

*O na 'styriau 'r cyfoethogion,
Pwy a drefnodd iddynt foddion
Iw mwynbau, ac i ba ddiben,
Y rboes Duw bwynt ar y dd'iaren.*

*Dedwydd ynt os gwnant y gorau,
Yn eu dydd, o'r boil dalentau,
'Mddiriedwyd yn eu dwylo am danynt,
Ac onite; gwell fyddau hebddynt.*

*Ofer fyddau ar fyrr feddu-----y byd,
A bod yn llawn gallu:
Gwael yw llysoedd, gwell Jezu,
I ddyn, na thyddyn na thy.*

G W L I T H.

Y Gwlith yw'r tARTH sy'n codi o'r ddaear y dydd
gan wres y'r haul, ac yn nhawelwch y nos, yn
disgyn i lawr drachefn. Nid eill neb ei ganfod, na
gwybod pan fo yn disgyn ar y gwelltglas: yr Argl-
wydd sydd yn ei ordeinio pan welo efe yn oreu; trwy
ei wybodaeth ef y defnydda yr wybrennau wlith, *Dilar.*

Y gwllith a gyffelybir yn gyntaf, i Grist; megis a y mae yn ei arwyddocau ef, yn y chwechfed o Lyf Barnwyr, a'r rhan olaf.----Wrth y cnu gwlan y mae ni ddeall, am Fair forwyn; a'r gwllith am Ghrift canys fel y daeth y gwllith allan o'r cnû, ag y bu wedd hynny ar yr holl ddaear; Fellu yn ol ei eni ef o Fair a danodd wllith ei ras, a'i Efengyl trwy'r holl fyd.

Yn ail, i air Duw, á rhâd y'r Yspryd Glan: Fy athrawiaeth a ddefynna fel gwllaw: fel gwllith-wllaw a îrwellt, ac fel cawodydd ar las-wellt. *Deut.* 32. 3. Megis y disgynnau 'r manna a'r gwllith i lawr ynghyd, i borthi 'r Israeliaid; felhu y mae gair Duw, rhâd yr Yspryd arno, yn disgyn ar galonneu y etholedigion. *Exod.* 16. 13, 14. *1 Cor.* 3 6, 7, 8.

Yn drydydd, cymmundeb a chariad duwiol, ymllith brodur. neu aelodau: Eglws Gristnogawl. Wel mor ddaionus ac mor hyfryd yw trigo o frodur ynghyd. Fel gwllith Hermon, ac fel gwllith yn disgyn ar fynyddoedd Sion. *Pf.* 133. 1. 3.

*Fel y gwllith i wellt y ddaear,
Arglwydd yw dy eiriau kawddgar,
Pr eneidieu fo'n fychedu,
Gwrande eu ddarllen a'i bregethu.*

*Er na crys gwllith ond noswaith;
Nef a daear er mynd ymaith;
Gair yr Iesu nid eiff beibio,
Un llythyren fytb o hono.*

*Duw Tri, dyro inni dy rad--buddiol,
A bydded yn wastad,
Dy fendith arnom fwyndad;
Fel bendith y gwllith i'n gwlad.*

Carriad y CI iw feistr

PA mor ufydd a ffyddlon yw y ci iw feistr? pa le bynnag yr elo ef, rhaid iddo ynteu fyned ar ei ôl; ac os digwydd i neb gynnyg cam iddo; buan y tery yn ei blaid. Dymma siampl i bob Cristion i ddilyn ei feistr mawr JESU, yn ffyddlon; trwy barch ac ammarch, trwy anglod a chlôd, 2 Cor. 6. 8. Er curo llawer math o gi, i geisio ganddo beidio a dyfod i ganlyn; etto gwell ganddo ddioddeu tasfu llawer carreg atto, na llechu yn y ty. Eithr O! mor barod ym ni i bedio a myned ar ôl Arglwydd y bywyd! Gwell ganddom oll wrth natur lechu ac ymguddio yng nghornelau tywyll ein hen gartref, pa ddistryw bynnag a ddelo yn y diwedd ar ein pen. Eithr O eneidiau! codwch ac ewch ymaith, canys nid dymma eich gorffwysfa. *Mic. 2. 10.*

*Gadael Arglwydd c'wilydd immi,
I bob creadur fy rhagori;
A bod fel Peder dan ymgymhell,
Yn dy ganlyn di o birbell. Luc. 22. 54.*

*Tynnfi attad a'th gadwyni, Cant. 1. 4.
Minneu redaf yn fwy gwisgi:
Dyro immi nerth i bara,
Nis y delwy i ben fy ngyrfa.*

*Gristion bydd ffyddlon a phaid---a gadael
Dy Geidwad bendigaid:
Can's nerth cry 'r Jesu a raid,
Or dinistr achub d' enaid.*

Dau

Dau H W R D D yu ymladd.

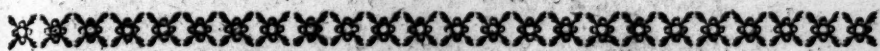
O Ba le y tyfodd yr ymrafael rhwng y ceaduriad hyn? Tebygalem fyd y mynydd yn ddigon chang iddynt, heb roi iw gilydd y fath gyfarfod siom-gor a hwn. Dymma fel y mae gyda dynion y byd, fydd a'u calonau yn berwi o gynfigen y naill i'r llall. O ba le (miedd yr Apostol) y mae rhyfeloedd ac ymladdau yn eich plith? Onid oddi wrth hyn, sef eich melyschwantau, y rhai fydd yn thyfela yn eich aelodau. *Gal. 4. 1.* Wrth hyn ni a welwn fod dyn yn un reyfel drosto ei hun; nidrhyfedd gan hynny iddo fod mewn rhyfel ag eraill: a'r rhyfel hwn ni oftegir fyth gan neb ond Duw hollalluog; and a gynyddu fwy fwy, i bob tragwyddoldeb. Eithr pan ddel yr Arglwydd a'i Ras nerthol, i wersyllu ar y galon, hi a gwymp i lawr wrth ei draed, fel Jericho o flaen Joshua; a phob gelyn ystyfnig oedd yn aros ynddi a dawdd: Yna y blaidda dry yn oen, gan faddeu i eraill megis ag y maddeuwyd iddo ynteu gan yr Arglwydd.

*Golwg erchyll! Gristion gochel,
Gweled delw Duw 'n troi 'n gytbrel;
Gweled dynion o'r un deunydd,
Yn ceisio gwneuthur brad eu gilydd,*

*Os metha'r gwyr ymladdgar lliidiog
Gael digon ymma, byddont gefnog;
Y mben ychydig bwy gant ffrauo,
Oni bon nbw wedi blino.*

Pan

*Pan wneir ammarcb fy Nuw immi---dysga
 I'th disgybl ymgroesi,
 Dyro fynwes i'm Jësu,
 Bur bwyllig i ti.*

Caniad y C E I L I O G.

PAN glywer y ceiliog yn canu, ni ddylau nid yn unig ein deffro o gwsg natur, i godi at ein gorchwylion daiarol; eithr ymhellach ddwyn ar gôf inni am ddeffro o gwsg a syrthni pechod. Ped fawr caniad y ceiliog yn deffroi ac yn cynhyrfu Petr ddim pellach nac i feddwl am bysgotta, a pharottoi angenrheidiau i'w deulu, beth a ddaethai o' hono ef :---Ond yn gymmaint ag iddo ei ddeffro i edifeirwch, efe a achubodd ei enaid. *Mat.* 26. 74. 75. Diammau nad oedd yr aderyn hwnnw ond canu ond fel y byddau arferol; etto yr holl drwst a'r cyffro yn nhy'r Arch-Offeiriad nid alleu gadw ei lais allan o glustiau Petr; yr hwn fe ddywedir ar ôl hynny, a fyddeu arferol bob bore, pan glywai geiliog yn canu, a neidio allan o'i welu, a tyrthio ar ei luniau gan wylo, a gweddio ar yr Arglwydd am faddeuant: ac fe ddywedir ymhellach, na chanfyddid mono un amser, heb fod a'i lygaid yn llawn dagreu.

*Cwyd i fynu bwfmon diog,
 Ai ni chlywi lais y ceiliog,
 Yn dy alw o dy welu;
 Ai 'mroi a wnei di fyth i gysgu.*

Cwyd

Cwyd i fynu ben bechadur,
A dadebra o gwsg dy nattur;
 Clyw lais Crist yn galw 'n rhywiog,
Deuwch attaf bawb sy'n llwythog: Mat. 11. 28.

Tmbrysura cyn y gweli
I wawrddydd tragwyddoldeb dorri;
 Os ceiff *Angeu di'n dy welu,*
Oddi yno yr ei di ith farnu.

LLais aderyn gwann yn canu---y bore
A beri 'm ddadebru;
 Ond llais fy *Jor cantor cu,*
Enaid diffwrwyth ni'tb deffry.

Talu R H E N T.]

UN o ofalon pennaf y Tenant drwy'r flwyddyn yw, edrych am foddion ac ymbarottoi erbyn diwrnod talu rhent: canys mae 'n gwybod y gelwir ef ymlaen y pryd hwnnw; ac oni bydd iddo ef ympirio, bydd mewn perigl o antodloni ei feistr ac wrth hynny, peri iddo ei dafu allan o'i dyddyn neu dy, a'i osod i eraill ei well: ni thal iddo hel esgusodion, ac addaw talu yn ôl llaw pan allo, canys ei feistr ni crys wrtho.

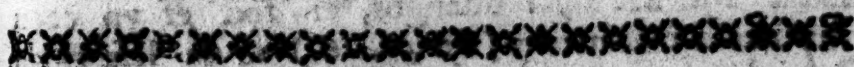
Yn awr gwybydded pawb o honom mai tenantiaid ym i Dduw, yn preswyllo ar y ddaear; a bod y dydd yn nesau pan elwir ni y mlaen i roddi cyfrif am y defnyddiau a wnaethom o'r holl dalentau a osodwyd yn ein llaw. *Mat. 25. 19.* Yna 'r hwn a fu ddiwyd a ffyddlon yn gwasnaethu Duw ar y ddaear; dywedir wrtho "Da wâs da a ffyddlon,

lon, dos i'mewn i lawenydd dy Arglwydd." Eithr
am y gwâs diog anufydd efe a ddywed, "Cym-
merwch y talent oddiwrtho, a bwriwch allan y gwâs
anfuddiol i'r tywyllwch eithaf."

Dieu pa fodd y meiddia 'i 'mpirio,
Ger bron dy frawdle, beb fy ngwisgo,
A'th gyflawnder, gwedi 'ngolchi,
Yn dy Waed oddiwrth fy mrynti.

Atteb drofuryf f' Arglwydd Jezu,
Yn yr amser cyfng byuny;
Onite mi wn y derfydd,
Am fy enaidyn dragywydd.

Mae 'n ol i'r duwiol ar dir---ddedwyddwch,
Da iddo pan elwir:
A'r bydol ni arbedir,
O'r farn eiff, dan farnio 'n wir!

Cyffelybrwydd helynt yr H W S M O N,

I fywyd y gwir G R I S T I O N.

GWaith hwsmon, fe addefir gan bawb, fydd boc-
nus a lluddedig; a'i drafferthion a fyddant yn
amlhau beunydd: pan ddarfyddo un gwaith, dyna 'r
llall yn dywad ar ei gefn. Pob tymmor yn y flwy-
ddyn sy'n dwyn llafur a thrafferthwch iddo
gyd ag ef. Weithiau y, ceir ef yn ei faes, dro
arall yn ei ysguber; ac y mhob un ond odid yn
ddigon dygyn arno: weithiau 'n brysur yn trin
ei nifeiliaid, hyd nad oes ganddo fawr o amser
i edyrch o'i gwmpas a segura, os ceisia efe gadw
pob

pob peth yn y fath drefn ag y bo yn gofyn.
Dyn a a allan i'w waith, ac i'w orchwyl hyd yr hwyr
Pf. 104. 23. Trwy chwys dy wnech y bwytt i
fara, hyd pan ddychwelech, i'r ddaear, *Gen.* 3.

Tebyg i hyn yw gyd a'r gwir Griftion: Ei
ddyddiau fydd lawn hebwl, a nesweithiau blinion
a ofodwyd iddo. *Job* 7. 3. Rhaid iddo fod yn
wresog yn yr Yspryd, yn gwasanaethu yr Arglwydd.
Rubf. 12. 11. Yn gweddio yn ddibaid;
ac ym mhob dim rhoddi diolch i *Thef.* 5. 17.
18. Bod yn gdiwyd i wneuthur ei alwedigaeth a'i
etholedigaeth yn sicr. *2 Petr.* 1. 10r

Tan y Gyfraith, Duw sy'n gwahardd offrymmu
y falwoden a'r afyn. *Exod.* 13. 13. *Lev.* 11. 30.)
a than yr Erengyl, ffaidd ganddo broffeswyr diog
a marwedd. Y cyfryw rai mae'n bygwth eu ch-
wydu allan o'i enau. *Dat.* 3. 16. Gorchmynnir
offrymmu'r arrennau a'r gwer fydd arnynt, yn
boeth offrm ar yr allor; ger bron yr Arglwydd
(*Exod.* 29. 22.) i ddangos, ei fod ef yn caru
gwirionedd oddimewn (*Pf.* 51. 6.) ac na lesa rhith
dduwiol, a ffyrf allanol yn unig, mewn dyled-
swyddau Crefydd Grifnogawl.

Yr hwfmon, yn ol ei wisgo allan gan waith,
oedran a gwendid corphorawl, a offydd iddo lawer
o ddyddiau rodidi heibio 'r gwaith, cyn rhoi i fynu
yr yspryd: Eithr yr hen griftion a fodeua fel palm-
wydden, ac a gynnydda fel cedr-wydden yn Liba-
nus. Y rhai a blannwyd yn nhy 'r Arglwydd, a
fodeuant ynghyntreddeodd ein Duw. Ffrwythant
etto yn eu henaint; tirsion, ac iraidd fyddant.
Pf. 92. 12. 13, 14.

M Y F Y R D O D A U

58

Y M D D I D D A N.

Ar Fallodol Dolgellau.

H W S M O N.

Gwrando gristion, air gan bwfmon,
 Sy'n llawn trallodion llwyr:
 Milain 'meulid am fy mywyd,
 Riw byd rwy fore a bwyr.
 Nid oes terfyn un pen i'r flwyddyn,
 Ar fy ngorchwyllion digon dygyn.
 Sy'n llinyn yn fy llaw:
 Pan fwy 'mrôn gorphen, un gwaith yn llawen.
 Y llall a gyfyd ar ei gefen,
 Heb ddiben arno a ddaw.

C R I S T I O N.

Tebyg ddigon wyd ti'r bwfmon,
 I gristion tan ei groes;
 Amal loese' fydd iddo ynte,
 Cyn Ange' yn ei oes.
 Nid oes llonyddwch iw gael yn n'ryswch;
 Oer a niwliog y'r anialwch,
 Na beddwch iddo o byd:
 Pan gaffo unw'eth, fuddugolie'th,
 Ar ryw elyn, fe ddaw eilw'eth,
 Riw bembleth yn y byd.

H W S M O N.

Swydd anniofal, er bod yn ddyfal,
 Yn amal, gw f'un i:
 Methu cysgu, yn fy ngwelu,
 A bynny ganddi bi.
 Weithieu'n bindda, o'r baroddgara;
 Daw gwlybaniaeth y noswaith nesa,
 I beri dalfa dost:
 Colli ar draue' wair ac yde';
 Am da un foddion, mineu fyddi,
 Uwch eu penne' fel post.

C R I.

C R I S T I O N.

*Fy belynt innau, fy'n llawn newidiau,
 Un modde ar brydie er braw :
 Os hawl a chwaraau arnaf weisbiau,
 Cymmylau 'n ddiau 'ddaw.
 Pan fo 'ngbalon fel gardd ffrwythlon,
 Fe ddaw ystormydd merydd mawrion,
 Llym birion i'm llwmbau :
 A dymma 'r gofyd, fy'n cloi f' Anwylyd
 Oddi wrth fy enaid, nad allai un fynydd
 Tn hyfryd ei fwynbau !*

H W S M O N.

*Rbaid yw immi, rwydd ymroddi,
 I boeni tippyn bach :
 Daw benaint etto, pan orfyddo,
 I weithio i'm ganu yn jach.
 Pe gallwn gasglu petb cyn hynny,
 Tn fy ngbysged wrth ymwasgu,
 A gyrru tra fa gwiw :
 Mi gawn gymmeryd, fy esmwythyd,
 Tn fy niwedd, cynn fy newid,
 Heb benyd tra fwy byw.*

C R I S T I O N.

*Ar ddaear ymma, na freuddwydia,
 Am orphwyssa ddyn mor ffol :
 Y drigfa orau, uwch ein pennau,
 I'n beneidiau fydd yn ol.
 Dyna 'r bywyd, lle mae gwynfyd,
 I bawb yn rhyddion, heb ein cyrbacddydd.
 A chlefyd fyth na chlwy' :
 Duw rô' yno, le i orphwyso,
 I ti a minneu, rwy yn dymuno,
 Heb orfod 'mado mwy.*

D I W E D D.

